

Slovenski čebelar

št. 12

letnik CXI – december 2009

ISSN 0350-4697

**Pollmannove knjige na
policah Čebelarске knjižnice**
Vsebnost elementov v medu
Tujerodni organizmi in čebelarstvo

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME - TRGOVINA

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Spoštovani čebelarji!

Ob iztekajočem letu se Vam zahvaljujemo za izkazano zaupanje in Vam želimo vesel Božič ter medeno leto 2010!

Srečno!

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO POPUST PRI NAKUPU NAD 42 EUR!

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15
ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNICE

(05) 368 45 80, (05) 368 45 81

GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

-PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV
-CEDILA
-KADILNIKI
-ZAŠČITNA OPREMA
-PANJI IN OPREMA
-OSTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI

STEKLENA, PLASTIČNA, KARTONSKA, DARILNA EMBALAŽA, POKROVČKI

MEŠALNIK ZA KREMNI MED

-Vrtenje ročice
-vrtenje posode
-odstranljiva posoda
-možnost uporabe več posod

Kje smo

AC Ljubljana-N.Gorica, izvoz Selo Obrtna cona Pod Batujami

URNIK:
pon-pet 8-16 h
sob 8-12 h

NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

-TOČILA
-OMETALNIKI
-STROJ ZA ODKRIVANJE SATOV
-KOMBINIRANA POSODA ZA ODPIRANJE SATOV IN KUHANJE VOŠČIN
-ČRPALKE
-MLIN ZA SLADKOR
-POSODE ZA MED...

IAKCIJA!
MEDO PVC 370ml
1 kos 0,34 €
100 kos 30,00 €

IAKCIJA PANJI!

AŽ 10S 98,00 €
AŽ 10S 3E 133,00 €
LR standard 69,50 €
OKVIRJI AŽ,LR, LIPOV LES:
nezbiti 0,49 €
zbiti, lepljeni 0,66 €

Po naročilu izdelava kontejnerjev in nadgradnja kamionov za prevoz čebel.

DNEVI ODPRTIH VRAT:
4., 5., 11. in 12. december 09; 8-18 h
Vabljeni vsi čebelarji in čebelarke!

DOZIRKA ZA MED
1 kos 3,80 €
100 kos 3,40 €/kos

ODKUPUJEMO VOSEK.

Akcije veljajo do razprodaje zalog.

UVODNIK

Spoštovane čebelarke, cenjeni čebelarji!

Leto 2009 je zakorakalo v zadnji mesec. Za čebele je to mesec počitka, za Čebelarstvo zvezo Slovenije pa čas za pregled realizacije programa za leto 2009 in za pripravo programa za prihodnje leto.

Leto, ki se izteka je bilo za čebelarstvo nekoliko prijaznejše od leta 2008. Zimskih izgub je bilo manj in na srečo se je zmanjšalo tudi število zastрупitev. Čebelarska letina je bila povprečna, predvsem pa krajjevno zelo različna. Zatajilo je zlasti medenje na lipi in kostonju, občutno premalo je bilo tudi gozdnih medov. Na srečo je bila v večini Slovenije dobra do zelo dobra cvetlična bera, po večini odlična pa je bila tudi bera na akaciji.

Nezadovoljni pa smo na področju zdravstvenega stanja čebel, saj je problematika tako varoze kot gnilobe na določenih območjih še vedno velika. Zelo nejasno je tudi, kako na čebele vplivajo različni virusi, onesnaženost okolja, podnebne spremembe, intenzivno kmetijstvo itd. ČZS podpira enoten pristop na področju zdravljenja varoze, vendar ga je potrebno nadgraditi. ČZS se že več let zavzema, da bi pristojne službe pripravile celosten program zdravstvenega varstva čebel, katerega del bi bil vsekakor tudi enoten pristop zatiranja varoj. Pri tem je po našem mnenju še posebej pomembno, da bi predlagana zdravila prej preizkusili v praksi, nato pa jih na podlagi ugotovitev in rezultatov predlagajo čebelarjem.

Kaj pa delo ČZS? Čebelarska zveza je tudi v leto 2009 vstopila z ambicioznim načrtom dela, ki smo ga najprej predstavili čebelarjem na regijskih posvetih, pozneje pa ga je sprejel tudi občni zbor ČZS.

Zdaj z zadovoljstvom ugotavljam, da je bila izvedena velika večina načrta, še več, na marsikaterem področju smo naredili več od

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Fotografija na naslovnici: Čebelnjak mladega čebelarja Jaka Pečnika stoji v Velikih Laščah za osnovno šolo. Na začetku je bil to šolski čebelnjak, vendar se je zaradi gradnje vrta moral umakniti. Pečnikovi so ga lepo obnovili, poslikava je delo Cvetke Jakovljevič.

Foto: Brane Borštnik

UVODNIK	
Boštjan Noč	389
NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Franc Šivic: Novice iz sveta	393
Danilo Bevk: Tujerodni organizmi in čebelarstvo	395
Andreja Kandolf in Nataša Lilek: Kakovost in varnost slovenskega medu. Poročilo o izvajanju interne kontrole medu	397
Urška Kropf: Vsebnost elementov v medu	399
Franc Šmerc: Nov rejški program za kranjsko čebelo	402
NASVETI IZ PRAKSE ZA PRAKSO	
Vlado Auguštin: Varoja ne spi	403
DELO ČEBALARJA PO MESECIH	
Marija Sivec: Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v decembru	405
VETERINARSKI NASVETI	
Nacionalni veterinarski inštitut: Veterinarski nasveti za december	408
ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA	
prof. dr. Andrej Šalehar in Anton Tomec: Pollmannove knjige na policah Čebelarske knjižnice	408
ODMEVI	
Milan Meglič: Ocenjevanje cvetličnega medu	411
ČEBELARSKI TURIZEM	411
OBLETNICE	413
DOGODKI IN OBVESTILA	414
OBVESTILA ČZS	418
MALI OGLASI	425
OSMRTNICE	426

INDEX

EDITORIAL	
Boštjan Noč	389
NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Franc Šivic: World News	393
Danilo Bevk: Foreign Organisms and Beekeeping	395
Andreja Kandolf in Nataša Lilek: Quality and Safety of Slovenian Honey. The Report on Internal Honey Control	397
Urška Kropf: The Contents of Elements in Honey	399
Franc Šmerc: New Breeding Programme for Carniolan Honey Bee	402
PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE	
Vlado Auguštin: Varroa Does Not Sleep	403
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Marija Sivec: Beekeeper's Chores for Alberti-Žnidarski and Langstroth Bee Hives in December	405
VETERINARY ADVICE	
NVI: Veterinary Advice for December	408
HISTORY OF SLOVENIAN BEEKEEPING	
Prof. Andrej Šalehar (PhD) in Anton Tomec: Pollmann's Books on the Shelves of Beekeeping Library	408
RESPONSES	
Milan Meglič: The Valuation of Flower Honey	411
BEEKEEPING TOURISM	411
ANNIVERSARIES	413
NEWS AND EVENTS	414
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	418
SMALL ADS	425
OBITUARIES	426

◀◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

načrtovanega. Načrta nismo v celoti izpolnili predvsem na področju urejanja zakonodaje, saj je za spremembe le-te potreben določen čas, ki pa ni odvisen od ČZS.

Eden izmed največjih dosežkov v tem letu je gotovo pridobitev geografske označbe za slovenski med. Prav to je bila večletna želja čebelarjev in do konca novembra je v sistem vstopilo že več kot 150 čebelarjev. Ta označba bo poleg enotnega kozarca (v letu 2009 smo na trg dali še 370 ml in 212 ml kozarec) odlično promocijsko orodje za promoviranje slovenskega medu. Na ČZS še posebej poudarjamo prav področje promocije čebelarstva, rezultati te dejavnosti pa so že opazni, saj se poraba medu povečuje in s tem seveda tudi povpraševanje po slovenskem medu.

Ena izmed najpomembnejših nalog ČZS je izobraževanje in usposabljanje. Tudi na tem področju smo naredili korak naprej, saj smo za leto 2010 pripravili enotne programe izobraževanja za čebelarje. Predvsem bo večji poudarek na praktičnem usposabljanju. Organizirali smo tudi več 35-urnih tečajev za začetnike. Veliko pozornosti smo namenili čebelarskim krožkom in jih po zmožnostih tudi materialno opremili. Največ zaslug za delovanje krožkov imajo brez dvoma mentorji. Za informiranje čebelarjev in porabnikov smo izdali veliko izobraževalnega in promocijskega gradiva. Še vedno pa nismo dobili zakonske podlage za izobraževanje za čebelarskega mojstra, vendar so nam pristojni obljubili, da bo ta sprejeta v prvi polovici leta 2010.

Zelo velika pridobitev v letu 2009 je tudi vzpostavitev mreže čebelarskih preglednikov. Na podlagi usposabljanj je licenco za čebelarske preglednike pridobilo 92 čebelarjev.

Veseli nas tudi, da nam je uspelo pridobiti organizacijo svetovnega kongresa o apiterapiji, tako da bo ta prihodnje leto v Sloveniji. Kongres smo že uspešno promovirali na Apimondii v Franciji, kjer je ČZS na svoji stojnici predstavila tudi slovensko čebelarstvo.

Javna svetovalna služba v čebelarstvu, za katere delovanje ima koncesijo ČZS, je svoj program izvedla v celoti, zelo razveseljivo pa je, da smo se čebelarji odlično odzvali na možnost sofinancirana čebelarske opreme v okviru Uredbe 2009 (tehnična pomoč – sofinanciranje opreme in sofinanciranje nakupa treh pa-

njev in treh družin za začetnike), saj smo razpoložljiva sredstva izkoristili v celoti.

To je samo del dejavnosti ČZS, podrobnejše predstavitev so bile podane na regijskih posvetih ČZS.

ČZS brez prizadevnega dela vseh zaposlenih ne bi uresničila vseh projektov, zato se jim v svojem imenu še enkrat zahvaljujem za vestno opravljanje nalog, zaradi katerih so morali marsikdaj tudi podaljšati svoj delovni čas. V veliko pomoč pri vodenju ČZS in pri izvajanju nalog so mi bili tudi podpredsednik g. Aleš Rodman, odgovoren za področje izobraževanja, podpredsednik g. Franc Šmerc, ki je tudi predsednik PRO, podpredsednik g. Franc Šivic, pristojen za področje organizacije kongresa apiterapije 2010, predsednik komisije za ekonomiko g. Jožef Smrkolj in predsednik komisije za tehnologijo, zdravstveno varstvo in varno hrano g. Drago Kotnik. Za sodelovanje in pomoč se zahvaljujem tudi vsem strokovnim organom ČZS. Kot gotovo že veste, se je novembra upokojil dolgoletni vodja ONS g. Pavel Zdešar. V imenu celotne ČZS in v svojem imenu se g. Zdešarju zahvaljujem za dolgoletno zelo strokovno delo na različnih področjih čebelarstva. Njegovo delo je v slovenskem čebelarstvu pustilo neizbrisni pečat. Verjamem in prepričan sem, da bo g. Zdešar tudi kot »penzionist« še delil svoje bogato znanje s slovenskimi čebelarji!

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji, vodstvo ČZS in zaposleni upamo, da smo upravičili Vaša pričakovanja. Po svojih najboljših močeh smo se trudili, da bi delovali v dobro slehernega slovenskega čebelarja.

Bližajo se prazniki, zato Vam ob tej priložnosti v imenu vodstva ČZS, upravnega odbora ČZS, strokovnih komisij ČZS, v imenu zaposlenih na ČZS in v svojem imenu želim VESELE IN ZADOVOLJNE BOŽIČNE PRAZNIKE ter SREČNO, ZDRAVO IN MEDENO LETO 2010!

*Novoletne želje
skrite so sanje,
novoletne želje
majhne so tajne,*

*naj postanejo hrepenenje in smeh,
sreča naj najde pot do vseh!*

Boštjan Noč, predsednik ČZS

ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE

*želi vsem čebelarjem in čebelarkam
lepe božične praznike ter veselo,
zdravo in medeno 2010!*

ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE vabi na izlet v Beograd

Čebelarstva zveza Slovenije vabi čebelarke in čebelarje na izlet v Beograd, kjer bo od 13. do 14. februarja 2010 potekal velik mednarodni čebelarski sejem.

Ob sejmu bodo pripravili številna strokovna predavanja, eden izmed predavateljev pa bo tudi predsednik ČZS Boštjan Noč, ki bo predstavil slovensko čebelarstvo na poti v Evropsko unijo.

Lani je sejem obiskalo skoraj 10.000 čebelarjev iz Srbije in sosednjih držav. Ker načrtujejo razširitev programa sejma in povečanje števila razstavljalcev, pričakujejo, da si ga bo prihodnje leto ogledalo še večje število obiskovalcev.

Termin: 12.–14. februar 2010

Kraji odhoda iz Slovenije: Ljubljana, Maribor, Novo mesto, Nova Gorica, Postojna (če bo število prijaviteljnih iz posameznega kraja odhoda premajhno, bo odhod samo iz Ljubljane).

- DAN:** V večernih urah odhod avtobusa proti Beogradu. Nočna vožnja in prihod v Beograd v zgodnjih jutranjih urah.
- DAN:** Po prihodu v Beograd nastanitev v hotelu in nato ogled čebelarskega sejma. Kosilo v eni izmed lokalnih restavracij. Po kosilu vožnja mimo stadiona Rvene zvezde – Marakane in Dedinj, kjer so rezidence najpomembnejših srbskih politikov. Sledi postanek pri Hiši cvetja, kjer je pokopan maršal Tito. Nadaljevanje vožnje in postanek pri cerkvi sv. Save, tretji največji pravoslavni cerkvi na svetu. Od tam se bomo odpravili proti mestnemu jedru, si ogledali Terazije in se po ulici Kneza Miloša sprehodili do Trga republike. Ogled bomo sklenili na trdnjavi Kalamegdan, od koder se odpira čudovit pogled na sotočje Save in Donave. Vrnitev v hotel in večerja na splavu. Za zabavo bo poskrbela živa glasba.
- DAN:** Zajtrk in odjava iz hotela. V dopoldanskem času obisk pri lokalnem čebelarju. Kosilo v eni izmed lokalnih restavracij in po kosilu vožnja proti Sloveniji. Prihod v Slovenijo v poznih večernih urah.

Cena na osebo: 185 EUR (če bo prijaviteljnih več kot 40 potnikov)
Zadnji rok prijave je 22. januar 2010, za prijave do 1. januarja 2010
vam priznamo 15 EUR popusta.

Cena vključuje: avtobusni prevoz, vodenje, eno nočitev v dvoposteljnih sobah v hotelu Srbija, lokalnega vodnika za poldnevno vodenje po Beogradu, dve kosili in večerjo na splavu z živo glasbo.
Doplačilo za spanje v enoposteljni sobi je 15 EUR.

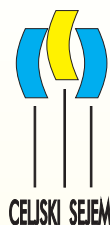
REZERVACIJE IN DRUGE INFORMACIJE:

PANORAMIC TRAVEL
Stegne 11a, 1000 Ljubljana,
Slovenija
Tel.: 01/600 43 00
Faks: 01/600 43 25
info@panoramic-travel.si
www.panoramic-travel.si

Čebelarstva zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v
čebelarstvu in družba Celjski sejem, d. d., vabijo na

33. državni čebelarški posvet z mednarodno prodajno razstavo ki bo 20. in 21. marca 2010 v Celju

Na strokovnem posvetu bodo sodelovali predavatelji iz Hrvaške, Češke, Italije in Slovenije, prav posebna gostja pa bo članica Medvladnega foruma za spremembe podnebja (IPCC), dobitnika Nobelove nagrade za mir l. 2007, prof. dr. Lučka Kajfež - Bogataj.

Na celjskem sejmišču se na začetku pomladi že tradicionalno zberejo domači in tuji čebelarji. Čebelarstva zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu in družba Celjski sejem bosta prihodnje leto organizirala 33. državni čebelarški posvet z mednarodno prodajno razstavo v soboto in nedeljo, 20. in 21. marca. Osrednja tema sobotnega dne na 33. državnem čebelarškem posvetu bo zatiranje varoj, v nedeljo pa bo strokovna razprava namenjena podnebnim spremembam in čebelarjenju v teh razmerah.

SOBOTA, 20. marca 2010

- 8.00: ODPRTJE RAZSTAVE
- 9.00–9.30: Odprtje posvetovanja ter pozdravni govori predsednika ČZS in gostov.
- 9.30–9.45: Promocija APIMEDICA & APIQUALITY 2010
OSREDNJA TEMA: ZATIRANJE VAROJ
- 9.45–10.30: **Alenka Jurič, dr. vet. med.**, veterinarica spec. za zdravstveno varstvo čebel pri Nacionalnem veterinarskem inštitutu – **Predstavitev rezultatov in izkušenj programa Zdravljenje varoze čebel v letih 2008 in 2009 v RS**
- 10.30–11.15: **inž. Dalibor Titera** (Češka), strokovni sodelavec čebelarstva inštituta Dol na Češkem – **Organizacija in načini zatiranja varoj v Češki republiki**
- 11.15–12.00: **Zlatko Tomljanović, dr. vet. med.** (Hrvaška), strokovni svetovalec za čebelarstvo pri Hrvaškem zavodu za svetovanje v kmetijstvu – **Organizacija in načini zatiranja varoj na Hrvaškem**
- 12.00–12.45: **dr. Franco Mutinelli** (Italija), strokovni sodelavec Nacionalnega referenčnega centra za čebelarstvo v Benetkah – **Organizacija in načini zatiranja varoj v Italiji**
- 12.45–13.30: Okrogla miza: **Zatiranje varoj – kako naprej?** – Na okrogli mizi bodo sodelovali predavatelji, strokovnjaki z Biotehniške fakultete, Kmetijskega inštituta Slovenije, Nacionalnega veterinarskega inštituta, Čebelarstva zveze Slovenije, Javne svetovalne službe v čebelarstvu, VURS-a in MKGP-ja.

NEDELJA, 21. marca 2008

- 9.00–9.30: Promocija APIMEDICA & APIQUALITY 2010
OSREDNJA TEMA: ČEBELARSTVO IN PODNEBNE SPREMEMBE
- 9.30–10.30: **prof. dr. Lučka Kajfež - Bogataj**, redna profesorica na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, predstojnica Katedre za agrometeorologijo in članica Medvladnega foruma za spremembe podnebja (IPCC) v Ženevi – **Spremembe klimatskega sistema**
- 10.30–11.15: **univ. dipl. inž. Franc Šivic**, podpredsednik čebelarstva zveze Slovenije – **Predstavitev spomladanskih medovitih rastlin**
- 11.15–12.30: **Pavel Zdešar**, Opazovalno-napovedovalna služba medenja pri ČZS – **Priprava čebel na izrabo spomladanskih paš**

MEDNARODNA PRODAJNA RAZSTAVA bo tako kot vsa leta v sejmski dvorani E. Na njej bo razstavljena raznovrstna ponudba najnovjših izdelkov ter pripomočkov in opreme za čebelarjenje. Ob srečanju čebelarjev bodo na sejmišču potekali še trije sejmi, in sicer FLORA, POROKA in ALTERMED.

Novice iz sveta

Besedilo: **Franc Šivic**

ZDA

Številni ameriški čebelarji uporabljajo za krmljenje čebel visoko fruktozni koruzni sirup, v katerem lahko ob segrevanju pri temperaturah, višjih od 40 °C, nastane hidroksimetilfurfural ali okrajšano HMF. Ta sirup je priljubljen zlasti zato, ker je cenejši od navadnega sladkorja in ker je manjša verjetnost, da bi ga odkrili v medu. Verjetno vsi vemo, da ta snov nastaja tudi v medu, če je izpostavljen vročini ali če je dalj časa skladiščen v toplem prostoru. Navadno govorimo, da je HMF kazalnik pregrevanja ali staranja medu, izogibamo pa se povedati resnico, da je škodljiv za zdravje ljudi. Ameriški znanstveniki trdijo, da HMF poškoduje nosilce dednega zapisa v naših celicah, še nevarnejši pa so njegovi razpadni produkti. Zato je tako pomembno, da medu ne pregreavamo oziroma da ga sploh ne grejemo.

Dr. Jennifer Berry z univerze v zvezni državi Georgia ugotavlja, da je prav koruzni sirup eden od osumljenцев za množično izginjanje čebel (CCD) v ZDA, ker da visok odstotek HMF v hrani povzroča njihovo umiranje. Poleg tega omenjeni sirup množično uporabljajo kot sladilo v številnih brezalkoholnih pijačah in pripravljeni hrani. Najprej so za te pijače uporabljali trsni sladkor, ker so želeli znižati stroške proizvodnje, pa so prešli na koruzni sirup. Pri nekaterih pijačah se je zaradi spremembe vrste sladila zelo poslabšal okus, zato jih kupci niso več hoteli kupovati. Nato so znova začeli uporabljati sladkor, vendar so ga postopno nadomeščali s sirupom, tako da porabniki niso opazili prevare.

Ker torej pijače vsebujejo fruktozni sladkor, obstaja velika nevarnost, da vsebujejo tudi visok odstotek HMF, če so sirup v proizvodnem procesu pregrevali. Nevarnost pojava te snovi pa preži tudi v skladiščih pijač, če so tam izpostavljene visokim temperataram.

Kaj naj na to rečemo porabniki? Vsaj v naši družini ne kupujemo industrijsko pripravljene pijače, am-

pak si kuhamo kompote iz doma pridelanega sadja ter jih po potrebi sladimo z našim medom. Seveda potem, ko so kompoti že nekoliko ohlajeni.

Čebelji strup ali apitoksin vsebuje aktivno snov melitin, ki ubija bakterije in glivice, če pridejo z njim v stik. Ubija pa tudi rakave celice. Dr. Samuel Wickline z univerze v Washingtonu pravi, da je znanstvenikom uspelo shraniti melitin v drobcene kroglice, imenovane nanosfere, ki jih vbrzrgajo v rakavo tkivo; tam kroglice prebijejo stene rakavih celic in jih uničijo. Če bi melitin vbrzrgali v naravni obliki, bi ta poškodoval tudi zdrave celice v okolici, ker pa je v posebnih mikroskopsko majhnih kroglicah, ki jih rakaste celice privlačijo, uničuje samo bolezensko tkivo.

Poskuse so doslej izvajali na miših. Zdravilo je gotovo uspešno in razmeroma poceni, vendar čaka znanstvenike še dolga pot, da ga bodo lahko uporabili tudi pri ljudeh.

Francija

Odkar so se leta 2004 v francoski pokrajini Aquitaine prvič pojavili azijski sršeni (uvoženi so bili skupaj lončenimi izdelki iz Kitajske), se položaj francoskih čebelarjev samo slabša. Kot poročajo, so letos številni izgubili tudi več kot 30 odstotkov svojih čebeljih družin. Zgodaj spomladi so sicer izvedli dokaj uspešno akcijo uničevanja sršenjih matic s pastmi, ki so jih napolnili z mešanico piva, belega vina in soka jagod ali črnega ribeza ter jih obesili na veje dreves. Vanje se je do 15. maja ulovilo na tisoče sršenjih matic. Nato so čebelarji ob pomoči gasilcev nadaljevali uničevanje gnezd, ki so najprej dosegala velikost pomaranče, pozneje pa so se povečala do velikosti nogometne žoge.

Približno 1. julija so se pred panji že pojavili prvi sršeni, po 25. juliju pa se je začel množičen napad na čebele. Pred vsakim panjem je tedaj letalo od 5 do 15 krvoločnih roparjev in prežalo na vsak gib pred žreli. Čebele so bile pod vidnim stresom in so samo nemočno opazovale divjanje napadalcev, ne da bi se vsaj skušale postaviti v bran.

Sršeni pa niso ogrožali samo čebel, ampak tudi ljudi, ki so se preveč približali njihovim gnezdrom, zlasti če so bila ta bolj nizko v krošnjah dreves ali v trsih v vinogradu. Zaradi pikov so jih morali več deset prepeljati v bolnišnico, nekaj primerov pa je bilo

Dr. Jennifer Berry med svojim predavanjem v Angliji

Foto: Franc Šivic

Foto: internet

Gnezdo sršenov *Vespa velutina*

tudi smrtnih.

Poleg tega so sršeni povzročili veliko škode na grozdu in sadju, nadležni pa so bili tudi na tržnici, zlasti na stojnicah z mesom in ribami.

Čebelar Armand Oules poroča, da je v svojem kraju, ki leži precej visoko v hribih, letos prvič opazil azijske sršene. Pred njimi

se je uspešno ubranil s pastmi, napolnjenimi z jabolčnim sokom, in jih do jeseni na ta način nalovil kar 700. Pri življenju je ohranil vse svoje čebelje družine, toda boji se, kaj bo prihodnje leto, ko bo v njegovi okolici veliko več sršenjih gnezd, kot jih je bilo letos.

Nemčija

Leta 2001 so v Belgiji našli prve azijske pikapolonice (*Harmonia axyridis*), letos pa so se te množično pojavile tudi v Nemčiji in marsikje povzročile preplah, saj so jeseni množično vdirale v stanovanja in tam iskale primerne prostore za prezimovanje.

Azijske pikapolonice se od naših domačih ločijo po tem, da so precej bolj požrešne in da se tudi hitreje razmnožujejo. Tako ena odrasla pikapolonica na dan zaužije od 100 do 270 listnih uši, če teh ni, pa se loti tudi drugih žuželk z mehko telesno površino. Naravnih sovražnikov skoraj nima, če pa jih že kdo napade, se branijo z izločanjem jedke in strupene hemolimfe.

Krila azijske pikapolonice so od rumene do temno rdeče barve, na njih so bolj ali manj izrazite črne pike, ki jih je po navadi 19.

Foto: internet

Azijska pikapolonica *Harmonia axyridis*

Za čebelarstvo so nevarne zato, ker lahko že na samem začetku uničijo dobro pašo na iglavcih in listavcih. Med čebelarji so veliko zaskrbljenost povzročile velike kolonije te vrste pikapolonic, ki so jih opazili v Schwarzwald. Zaskrbljeni pa so tudi vinogradniki, saj se te pikapolonice v obdobju trgatve rade zadržujejo v trsih. Če zaidejo v mošt, lahko s svojo grenko hemolimfo krepko pokvarijo okus žlahtne kapljice.

Kaj vse prihaja k nam iz Azije! In kaj bo še prišlo? ■

Viri:

Abeilles et Fleurs, št. 9, september 2009.

Imkerei-Technik Magazin, št. 3, 2009.

American Bee Journal, št. 10, oktober 2009.

Internet.

TOSAMA

vivamel

Ko narava pomaga rani

- Sterilna alginatna obloga z medicinskim medom.
- Vsebuje sterilen in kontroliran slovenski kostanjev med.
- Deluje antibakterijsko in antioksidativno.
- Medicinski izdelek razreda Ib.
- Primeren je za akutne, kronične, okužene in neokužene rane v različnih fazah celjenja.
- Izdelan v Sloveniji.

TOSAMA
Gospodarski inštitut Slovenije

Tujerodni organizmi in čebelarstvo

Besedilo in foto: **Danilo Bevk**, Nacionalni inštitut za biologijo

Človek je številnim vrstam omogočil, da so se naselile v okoljih, v katerih jih dotlej ni bilo. Nekatere, npr. divjad in ribe, je razširil zato, da bi od tega imel koristi, številne pa so bile naseljene nehote. Nekatere med njimi so v novo okolje zašle kot slepi potniki pri transportu. To zlasti velja za semena in majhne živali. Marsikatera vrsta pa je gojiteljem oziroma rejcem tudi ušla in se v novem okolju začela uspešno razmnoževati.

Za organizme, ki so bili vneseni na območja zunaj naravne razširjenosti, pravimo, da so tujerodni (alohtoni). Če se zavedamo zapletenosti odnosov v naravi, si ni težko predstavljati, da so ti organizmi v novem okolju lahko velika motnja in da povzročijo nepopravljivo škodo. Zlasti problematične so invazivne vrste. Zanje je značilno, da se hitro širijo in izpodrivajo domorodne (avtohtone) vrste, ki so tam po naravni poti. Tujerodne vrste lahko v novem okolju postanejo tekmeči domorodnih vrst za življenjski prostor in hrano, lahko pa so tudi njihovi plenilci ali povzročitelji bolezni.

Tudi čebela in čebelarstvo se srečujeta s tujerodnimi organizmi. Kot bomo videli, imata v nekaterih primerih od njih (vsaj na videz) koristi, v drugih pa jima povzročata zelo veliko škodo.

Novi pašni viri

V Sloveniji je zelo veliko tujerodnih rastlin, med njimi pa je kar 30 do 60 vrst, za katere lahko rečemo, da so invazivne. Za številne med njimi je zna-

Na zlati rozgi, ki izvira iz Severne Amerike, čebele nabirajo medicino in cvetni prah.

čilno, da so zelo uspešne pri naseljevanju odprtih površin (ob cestah, vzdolž tekočih voda), da se hitro razrastejo in tvorijo goste sestoje, v katerih domorodne rastline ne morejo uspevati. Zaradi njih se okolje občutno spremeni.

Invazivnih je tudi nekaj medovitih rastlin. Iz Severne Amerike izvirajo robinija (bolj znana kot »akacija«; *Robinia pseudoaccacia*) in dve vrsti zlate rozge (*Solidago canadensis* in *S. gigantea*). Tujerodna sta tudi žlezava nedotika (*Impatiens glandulifera*) in japonski dresnik (*Fallopia japonica*), ki izvirata iz Azije.

Te rastline bogatijo čebeljo pašo, nekatere celo pozno poleti, ko cvetočih rastlin ni v izobilju, zato so z vidika čebelarstva videti koristne. Kljub temu pa bi morali biti pri njihovem morebitnem umetnem širjenju previdni, saj je njihov vpliv na okolje brez dvoma negativen. Čebelarstvo kot do narave prijazna kmetijska dejavnost bi se moralo čim bolj opirati na domorodno rastlinstvo. Navsezadnje se je naša čebela razvila skupaj z njim in je nanj tudi najbolj prilagojena.

Pred dvema desetletjema so v Sloveniji prvič opazili medečega škržatka (*Metcalfa pruinosa*), katerega domovina je Severna Amerika, k nam pa je prišel iz Italije. Izloča velike količine mane, zato so donosi medu lahko zelo dobri in na začetku so tudi bili. Ker v Evropi nima veliko naravnih sovražnikov, se je lahko hitro množil in širil. Ta žuželka pa se hrani z rastlinskimi sokovi, zato lahko v kmetijstvu povzroči resno gospodarsko škodo. Da se ne bi preveč namnožil, so leta 1998 v Slovenijo vnesli tujerodno zajedavsko osico *Neodryinus typhlocybae*. Kot je videti, je bila naselitev osice uspešna.

Bolezni in plenilci

Na podlagi doslej napisanega bi marsikaterega čebelarja le s težavo prepričal, da so tujerodni organizmi lahko velik problem. Z medovitimi rastlinami in škržatkom pa se dobra stran tujerodnih organizmov za čebelarstvo tudi konča.

S prenašanjem živih bitij po svetu nehote prenašamo tudi njihove bolezni in zajedavce. Ti so v novem okolju lahko precej bolj nevarni, saj domorodne populacije nanje niso prilagojene. Najboljši primer je pršica varoja, s katero naše čebele brez človekove pomoči ne morejo preživeti. Človek jo je iz Azije

razširil skoraj po vsem svetu. Od tam verjetno izvira tudi *Nosema ceranae*, ki je skoraj povsem nadomestila prejšnjo *Nosema apis*. Drugod po svetu čebele ogrožajo še drugi prišleki. V ZDA in Avstraliji čebelarjem belita lase mali panjski hrošč (*Aethina tumida*), ki izvira iz Afrike, v Franciji pa azijski sršen (*Vespa velutina*).

Tujerodne čebele

Trgovina s čebelami ni problematična samo zaradi širjenja bolezni. V nasprotju z drugimi domačimi živalmi poteka parjenje čebel brez človekovega nadzora, zato se vnesene podvrste neizogibno križajo z domorodnimi. Zaradi križanja se spremeni genski sklad domorodne podvrste, to pa spremeni njene lastnosti in ogrozi njen obstoj. Pravimo, da izgublja svojo identiteto, škoda pa je nepopravljiva.

Prejšnje generacije slovenskih čebelarjev so nam zapustile zelo dragoceno dediščino – kranjsko čebelo in naša dolžnost je, da jo ohranimo za prihodnje generacije. Veliko drugih narodov pri ohranjanju svojih čebel ni bilo tako uspešnih. Ker so menili, da so boljše, so uvažali tuje podvrste, tudi kranjsko, to pa je brez dvoma škodljivo za populacije njihovih čebel. Kljub očitni škodi in velikim tveganjem, je trgovina s čebelami v svetu še vedno zelo živahna. Očitno tudi tu kratkotrajne koristi povsem preglasijo resne pomisleke in čebelarji brez zadržkov uvažajo matice, ki so bile vzrejene tisoče kilometrov stran, celo na drugih celinah. Na določeno okolje so najbolj prilagojene avtohtone čebele, zato je najmodreje izkoristiti in razvijati njihov potencial, čeprav na prvi pogled mogoče niso najboljše.

Zakon o živinoreji vsebuje določilo, po katerem sta na ozemlju Republike Slovenije prepovedana reja in promet s plemenskim materialom drugih pa-

sem čebel. Zakon sam po sebi še ne zagotavlja varstva. Ob prostem pretoku blaga in odprtih meja je vnos čebel iz tujine enostavnejši kot kadar koli prej, zato je ključnega pomena zavest čebelarjev, da so resnično zvesti le kranjski čebeli. Vsak, še tako majhen uvoz tujerodnih čebel je za kranjsko čebelo zelo škodljiv, lahko celo usoden.

Opozoriti velja tudi na problematiko uvažanja čmrcljev v Slovenijo. Za slovenske pridelovalce zelenjave uvažajo temne zemeljske čmrclje (*Bombus terrestris*), ki najbrž pripadajo drugi podvrsti, kot je naša. Obstaja tudi nevarnost vnosa novih bolezni. Kakšne bodo posledice, si lahko samo predstavljamo. Nekatere države, npr. Norveška, Turčija in Izrael, se resnosti problema dobro zavedajo, zato so uvažanje čmrcljih družin že prepovedale.

Tako kot povsod je tudi ob primeru tujerodnih organizmov boljša in cenejša preventiva kot kurativa. Ni si težko predstavljati, da omejevanje invazivnih rastlin po njihovi razširitvi ni preprosto. Da je zatiranje tujerodnih škodljivcev nikoli končano delo, pa dobro veste iz svojih lastnih izkušenj. ■

Viri:

- Bajc, M. (2003): Medeci škržatek v Sloveniji. *Proteus*, 66(4): 161–169.
- Paxton, R. J. et al. (2007): *Nosema ceranae* has infected *Apis mellifera* in Europe since at least 1998 and may be more virulent than *Nosema apis*. *Apidologie*, 38:558–565.
- Pritsch, G. (2007): *Bienenweide*. Stuttgart: Kosmos, 166 str.
- Žežlina, I. (2004): Osica *Neodrynus typhlocybae*, učinkovit naravni sovražnik mededečega škržatka. *Proteus*, 66(5): 203–205.
- <http://www.tujerodne-vrste.info/>

Povpraševanje po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko!

Predelava voska

- Ponujamo vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi samo ene poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava je izvedena z napravo, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure za 20 kg surovega voska in 4 ure za 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnike vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

Informacije

Wachsverarbeitung Imkereiarartikel Deutsch Haseldorf 75 A-8493 Klösch - Steiermark, Avstrija

Tel./faks: +43(0)3475-2270
E-pošta: info@wachs-hoedl.at
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
ponedeljek–petek

8.00–12.00,
13.00–18.00
sobota
8.00–12.00

Sporazumevamo se
v nemškem jeziku.

Kakovost in varnost slovenskega medu

Poročilo o izvajanju interne kontrole medu

Besedilo: **Andreja Kandolf** in **Nataša Lilek**, svetovalki JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Uvod

V tem letu smo v okviru interne kontrole medu, ki je potekala v skladu z **Uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2008–2010 za leto 2009 (Ur. l. RS, št. 112/08)**, izvedli 475 analiz medu. Vzorci so nam prostovoljno priskrbeli čebelarji, vsak pa je lahko izbral med analizami, združenimi v štiri različne pakete. Izvedli smo tiste analize, ki jih zahteva Pravilnik o medu (Ur. l. RS, št. 31/04, št. 89/04), to pa so: vsebnost vode, vrednost specifične električne prevodnosti, vsebnost hidroksimetilfurfurala (HMF), vrednost diastaznega števila, vsebnost prostih kislin, vsebnost netopnih snovi in vsebnost sladkorjev. Določali smo tudi vrsto medu ter vsebnost ostankov sredstev za zatiranje varoj v medu. Analize, ki jih določa Pravilnik o medu, smo izvedli v našem laboratoriju, kjer smo ob pomoči strokovnjakov z Biotehniške fakultete določali tudi vrsto medu, vsebnost ostankov v medu pa je analiziral Kmetijski inštitut Slovenije.

V zadnjih letih so bila v Sloveniji za zatiranje varoj dovoljena in/ali registrirana sredstva Bayvarol, Apiguard, Perizin, mravljinčna, mlečna in oksalna kislina, letos pa je velika večina čebelarjev uporabljala tudi Apivar, ki kot aktivno snov vsebuje amitraz. Kemična sredstva puščajo ostanke v medu, zato je zanje predpisana najvišja mejna vrednost (MRL), ki pove, kolikšna je najvišja dovoljena vsebnost ostankov v živilu, da je to še vedno varno. Zdravila, ki nima določene najvišje mejne vrednosti ostankov (MRL), ni dovoljeno uporabljati pri pridelavi živil. Obstaja pa nekaj izjem in za čebele so to: flumetrin (Bayvarol), timol (Apiguard) ter mravljinčna, mlečna in oksalna kislina. V okviru interne kontrole medu smo določali vsebnost kumafosa, flumetrina, bromopropilata ter fluvalinata.

Kumafos je aktivna substanca v kemičnem sredstvu s trgovskim imenom Perizin. Uredba Evropskega sveta (EGS), št. 2377/90, predpisuje, da je najvišja dovoljena vrednost kumafosa v medu **100 µg/kg medu**.

Flumetrin je aktivna substanca v registriranem sredstvu Bayvarol. V Uredbi

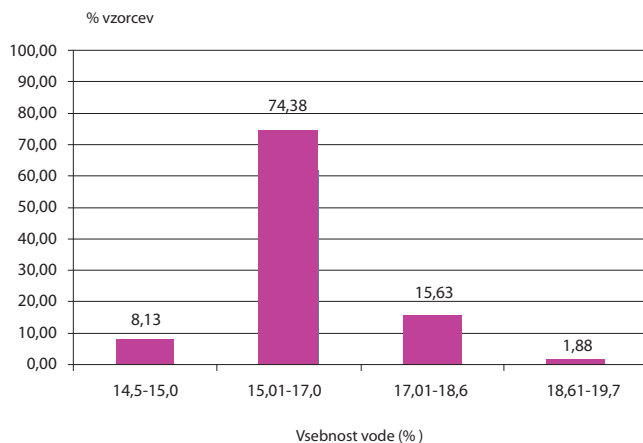
Evropskega sveta (EGS), št. 2377/90, je flumetrin skupaj z mlečno kislino, mentolom, timolom in tau-fluvalinatom uvrščen v Prilogo II, ki navaja snovi, za katere niso določene najvišje mejne vrednosti ostankov.

Tau-fluvalinat je snov, podobna flumetrinu. Z Uredbo Evropskega sveta (EGS), št. 2377/90, tudi za tau-fluvalinat ni predpisana najvišja dovoljena vrednost, saj je tako kot flumetrin uvrščen v Prilogo II, kljub temu pa vsebnost te kemikalije v medu daje slutiti, da čebelar zatira varoje z nelegalnimi sredstvi. Leta 2008 so to substanco našli v čebelah.

Bromopropilat je aktivna snov v sredstvu Folbex VA, razpadni produkt bromopropilata pa je dibromobenzofenon. To sredstvo je bilo v Sloveniji registrirano pred več leti.

Rezultati analize po Pravilniku o medu

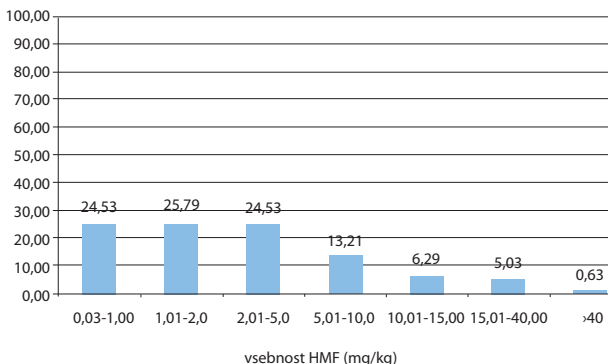
Glede kakovosti lahko rečemo, da je slovenski med kakovostno živilo, saj so bili tudi tokrat vsi parametri daleč pod maksimalnimi vrednostmi, kot jih določa Pravilnik o medu. Vsebnost vode je bila pri vseh vzorcih manj kot 20 %, kolikor je v Pravilniku o medu predpisana zgornja meja. Največ vzorcev, več kot 82 %, je vsebovalo od 14–17 % vode. Samo trije vzorci so vsebovali več kot 18,6 % vode, kolikor je meja za med, ki je vključen v sistem »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«. Glede na

Odstotek analiziranih vzorcev medu glede na vsebnost vode (N=160)

% vzorcev

Odstotek analiziranih vzorcev glede na vsebnost HMF (N=160)

rezultate analiz torej čebelarji nimajo težav pri ugotavljanju, ali je med zrel za točenje ali ne.

Tudi vsebnost HMF, ki je kazalnik kakovosti in svežine medu, je bila z izjemo enega vzorca, daleč nižja od predpisane meje, ki jo dovoljuje Pravilnik o medu. HMF je snov, ki v medu nastaja iz sladkorjev oz. iz fruktoze, njena količina se povečuje s staranjem medu, nastajanje pa pospeši višja temperatura. Kolikor višja je temperatura, pri kateri je shranjen med, toliko hitreje se povečuje količina HMF. Zelo hitro pa se poveča, če med segrejemo na več kot 40 °C. Pri skoraj polovici vzorcev je bila vsebnost HMF manj kot 2 mg/kg medu, najvišjo vsebnost HMF pa je vseboval vzorec iz leta 2008, in sicer kar 67,02 mg/kg – to pa je seveda več, kot dovoljuje Pravilnik o medu.

Tudi vsi drugi parametri po Pravilniku o medu kažejo podobne rezultate. Glede kakovostnih parametrov lahko čebelarje samo pohvalimo, seveda pa moramo upoštevati tudi to, da smo analizirali razmeroma sveže medove.

Določanje botaničnega porekla medu

Ta vrsta analize je bila namenjena kot pomoč čebelarjem pri določanju vrste medu. V skladu s Pravilnikom o medu lahko izraz med dopolnimo z navedbo cvetov ali rastlin, če med v celoti ali delno izhaja iz navedenega izvora in ima njegove senzorične, fizikalno-kemične in mikroskopske lastnosti. Določitev senzoričnih lastnosti medu ter opazovanje čebel, kje nabirajo medicino, ni dovolj zanesljiva indikacija za določitev botaničnega porekla medu. Za določanje vrste medu so pomembne senzorična in pelodna analiza ter vrednost specifične električne prevodnosti, to pa potrjujejo tudi naše ugotovitve.

Pri 7,7 % vzorcev čebelarji niso sami določali vrste medu, temveč so za pomoč prosili nas, pri kar

33 % vzorcev pa so čebelarji napačno deklarirali med. Največkrat se zgodi, da čebelarji označijo med kot vrstni (akacijev, kostanjev, smrekov ...), v resnici pa je med bodisi cvetlični bodisi manin. Čebelarjem svetujemo, naj za določitev vrste medu prosijo za pomoč, saj je napačna označitev pravzaprav zavajanje porabnikov. Pri določitvi izvora medu vam lahko svetuje čebelarski preglednik, saj na podlagi meritve električne prevodnosti lahko določi, ali je med nektarnega ali maninega izvora, upoštevati pa mora tudi izjemi, kot sta kostanjev in lipov med. Določitev vrste medu pri tistih medovih, ki niso tipični za posamezno vrsto, je lahko precej težavno celo z laboratorijsko analizo. Pravilnik o medu je pomanjkljiv, saj ne predvideva mešanih medov, torej tistih, ki so tako maninega kot nektarnega izvora.

Opozoriti moramo tudi na pravilnost nalepk za med. Razmere pri tem so precej kritične, saj veliko vzorcev ni bilo označenih ali pa so bili označeni pomanjkljivo. **Pravilno označenih je bilo samo 10,5 % vzorcev.** Najpogostejši napaki sta neustrezno označevanje roka uporabe medu in označevanje količine medu. Ta največkrat ni napisana z ustrežno velikostjo črk. Pri morebitnih dilemah glede označevanja lahko čebelarji za pomoč prosijo Čebelarsko svetovalno službo.

Ostanki v medu

Namen te vrste analiz je spremljati, kako kemična sredstva za zatiranje varoj onesnažujejo slovenski med. Vsebnost akaricidov v medu je bila vedno ne samo nižja od predpisane najvišje mejne vrednosti ostankov (MRL), ampak je bila celo pod mejo detekcije, to pa pomeni, da v medu nismo našli nikakršnih ostankov. To sicer še ne pomeni, da teh snovi v medu ni, temveč da je bromopropilata, kumafosa ter fluvalinata v medu manj kot 3 µg/kg, flumetrina pa manj kot 10 µg/kg. Ti rezultati kažejo, da je stanje v Sloveniji boljše, kot je bilo v zadnjih nekaj letih, prav tako pa tudi, da slovenski čebelarji pridelujemo varen med. Zanimivo pa bo po letošnji množični uporabi Apivara prihodnje leto preveriti slovenski med glede na vsebnost amitraza oz. njegovih razpadnih produktov.

Sklep

Na podlagi navedenih rezultatov lahko rečemo, da je slovenski med kakovostno in varno živilo. Zavedati se moramo tudi, da je naša naloga pravilno označiti med, saj v nasprotnem zavajamo porabnika. ■

Vsebnost elementov v medu

Besedilo in foto: **Urška Kropf**, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Med nastaja iz medičine, ki izvira bodisi iz nektarja bodisi iz mane. Glede na izvor medičine poznamo nektarne, manine in mešane vrste medu. Med zadnje spadata lipov in kostanjev med. Med cvetenjem lipa in kostanja se po navadi pojavi tudi množična populacija uši, bogatih proizvajalk drevesne mane, ki jo čebele tako kot nektar zelo rade nabirajo, saj je je obilo. Akacijev in cvetlični med sta nektarnega izvora, gozdni, smrekov in hojev med pa izvirajo iz mane.

Med je zelo kompleksna naravna mešanica ogljikovih hidratov in drugih sestavin. Lahko je tekoč ali kristaliziran, odvisno pač od vsebnosti vode in razmerja med ogljikovima hidratoma, ki ju je v medu največ, to je med fruktozo in glukozo. Med vsebuje tudi številne druge ogljikove hidrate, di- in tri-saharide. Poleg tega so v medu tudi beljakovine, proste aminokisliline, organske kisline, snovi z antioksidativnim delovanjem, različni encimi, vitamini in tudi številni elementi, ki jih včasih imenujejo tudi minerali.

Kadar govorimo o vsebnostih posameznih kemičnih elementov, izraz mineral ni najbolj primeren.

Mineral (iz latinske besede *minerallis* – *rudnina*) je naravna spojina z značilno kristalno zgradbo, nastala zaradi geoloških procesov. Pojem mineral ne

pomeni samo kemične sestave, ampak tudi zgradbo minerala. Zato je pravilnejši izraz **vsebnost elementov** v medu.

Analize so pokazale, da je v medu širok spekter elementov, vendar je njihova vsebnost razmeroma majhna. Največ je kalija (K). Ker ga je pogosto več kot 1 mg/kg medu, kalij štejemo med makroelemente. Razmerje 1 mg/kg je enako kot en gram na eno tono. Za lažjo predstavbo: to je en ščepec soli v enem kubiku vode. Med mikroelementi, ki nastopajo v količinah več kot 1 mg/kg, so v medu: aluminij (Al), bor (B), barij (Ba), brom (Br), kalcij (Ca), klor (Cl), železo (Fe), magnezij (Mg), mangan (Mn), natrij (Na), fosfor (P), rubidij (Rb), žveplo (S), stroncij (Sr) in cink (Zn). Med elementi v sledovih (vsebnost je manjša od 1 mg/kg) pa v medu najdemo: kadmij (Cd), kobalt (Co), krom (Cr), baker (Cu), litij (Li), molibden (Mo), nikelj (Ni), selen (Se), svinec (Pb) in druge. Elementi v medu niso prosti, temveč so vezani na različne organske spojine (kisline, sladkorje, barvila ...).

Določanje elementne sestave medu

Določanje elementne sestave medu je zahtevno iz več razlogov. Na prvem mestu je zelo majhna

Preglednica: povprečna vsebnost elementov (mg/kg) v vzorcih slovenskega medu

Vrsta medu	Število vzorcev	K	Cl	S	Ca	Mn	Na*	Rb	Fe*	Zn*	Br
akacijev (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	55	278	95,1	46,5	17,3	1,68	3,4	0,72	0,22	0,3	0,60
cvetlični	43	1120	264	55,5	61,0	3,12	13	2,97	0,64	1,2	0,65
lipov (<i>Tilia</i> spp.)	32	1800	379	50,4	68,5	3,55	3,5	5,50	1,1	0,7	1,02
kostanjev (<i>Castanea sativa</i>)	39	3590	240	42,4	148	23,2	8,2	17,0	0,71	0,8	0,55
gozdni	40	2940	310	56,5	59,2	6,74	10	13,7	2,7	4,0	0,59
smrekov (<i>Picea abies</i>)	32	2950	322	70,1	46,9	7,07	8	13,9	3,0	3,0	0,58
hojev (<i>Abies alba</i>)	30	3170	333	70,5	34,5	5,03	6	21,9	3,2	1,7	0,59

* določeno z metodo INAA v štirih vzorcih medu

vsebnost elementov v medu. Ob pripravi vzorcev se lahko pojavi kontaminacija, saj je večina metod destruktivnih, to pa pomeni, da je treba vzorce medu pred analizo razkrojiti. Zato so boljša izbira nede-struktivne metode. Dve izmed teh metod sta rentgenska fluorescenčna spektrometrija s popolnim odbojem (TXRF) in instrumentalna nevtronska aktivacijska analiza (INAA), ki smo ju ob pomoči kolegov na Institutu Jožef Stefan uporabili v tej raziskavi.

Naslednja težava pri določanju elementov v medu je velika možnost kontaminacije z mikroelementi in elementi v sledovih med procesom pridobivanja medu. Med točenjem je namreč med večkrat v stiku z različnimi kovinskimi orodji in čebelarскими pripomočki (čebelarске vilice, nož, točilo, cedilo, kovinski sodi za shranjevanje medu). Temu se je tako rekoč nemogoče izogniti, saj bi že pri vzorčenju medu na terenu potrebovali strokovnjaka, ki bi med iztočil brez kontaminacije. To bi bilo zelo drago

in zamudno, zato raziskovalci medu ta postopek po navadi preskočimo in analiziramo že iztočen med ali celo med, pakiran v končno embalažo.

Vsebnost elementov v slovenskem medu

Vzorci medu, ki smo jih na Biotehniški fakulteti zbirali v letih 2004, 2005 in 2006, so bili glede na senzorične lastnosti tipični predstavniki najpogostejših vrst medu v Sloveniji. Vzorce smo dobili neposredno od čebelarjev in jih do analiz shranili v plastični embalaži pri sobni temperaturi. V preglednici so predstavljene vsebnosti posameznih določenih elementov v akacijevem, cvetličnem, lipovem, kostanjevem, gozdnem, smrekovem in hojevem medu.

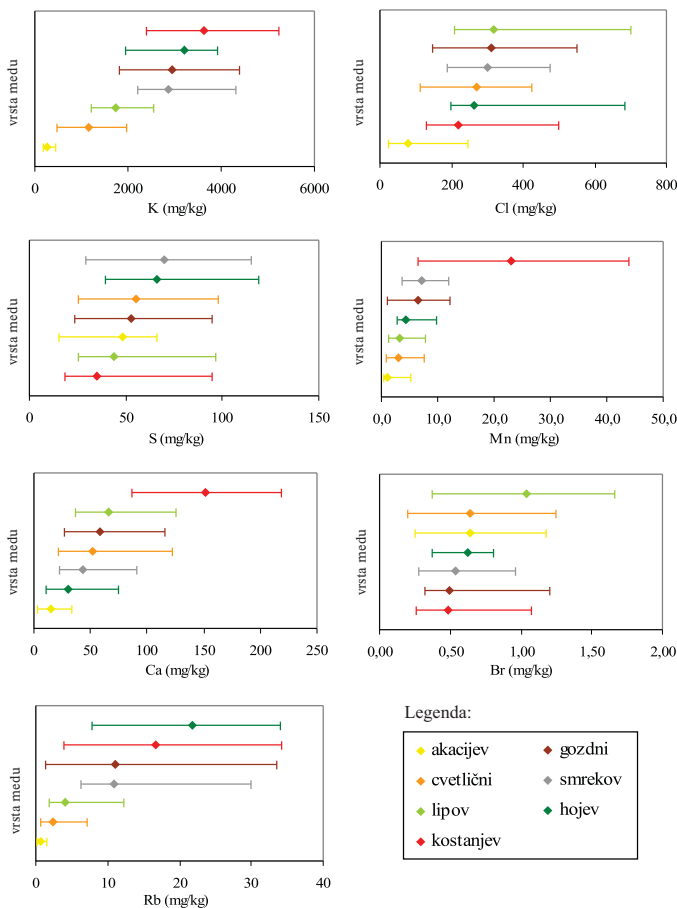
Razlike v povprečnih vrednostih posameznih elementov v različnih vrstah medu so zelo velike. Ugotovili smo, da je na podlagi vsebnosti elementov mogoče neznanemu vzorcu medu določiti botanično poreklo, torej vrsto.

V primerjavi z drugimi vrstami medu vsebuje najmanj vseh elementov akacijev med, torej je primeren tudi za ljudi, ki imajo dieto z nizkim vnosom kalija.

Gozdni, smrekovi, hojev in kostanjev med vsebujejo zelo veliko kalija. V primerjavi s preostalimi vrstami medu imajo ti medovi tudi precej več rubidija, pri drugih elementih pa nismo ugotovili takšnih razlik. Izjema sta le kalcij in mangan v kostanjevem medu, saj ju je v tej vrsti medu izjemno veliko. Ugotavljamo, da je vsebnost elementov povezana z barvo medu. Tokrat naj končam le s tem, da temni medovi vsebujejo več elementov, svetli pa manj, ter da je med iz mane bogatejši z elementi kot med iz nektarja.

Cvetlični in lipov med sta po vsebnosti elementov nekje v sredini med akacijevim in temnimi medovi. Cvetlični med nekoliko odstopa od drugih vrst samo po večji povprečni vsebnosti natrija, vendar bo treba to potrditi še z analizo večjega števila vzorcev.

Vsebnost natrija v slovenskem medu je glede na tuje podatke zelo majhna, to pa pojasnjujemo z oddaljenostjo od morja (kljub temu da je morje razmeroma blizu, še zlasti gledano po zračni črti, pa glede na relief in vremenske značilnosti v

Mediana (pika) in interval (ročaj) vsebnosti K, Cl, S, Mn, Ca, Br in Rb, določeno z metodo TXRF, v različnih vrstah medu slovenskega porekla

Sloveniji nima velikega vpliva na vegetacijo in zato tudi ne na sestavo medu pri nas). Vsebnost drugih analiziranih elementov je primerljiva z navedbami tujih avtorjev.

Na sliki so predstavljena območja vsebnosti, in sicer najmanjša (levi ročaj) in največja vsebnost (desni ročaj) ter mediana (srednja vrednost) nekaterih elementov, ki smo jih določali v različnih vrstah medu. Med medianami so opazne precejšnje razlike, podobno pa smo ugotovili tudi ob primerjavi povprečnih vrednosti zgoraj. Vendar pa so območja vsebnosti med vrstami po večini zelo podobna (glej: kalij v smrekovem, hojevem in gozdnem medu; rubidij v kostanjevem, hojevem, smrekovem in gozdnem medu). Samo pri nekaterih elementih so razlike tudi v intervalih med vrstami velike (mangan in kalcij v kostanjevem medu). Iz tega sledi, da primerjanje srednjih in povprečnih vrednosti (aritmetična sredina) ni vedno najboljša, saj so ob tem lahko spregledane številne podobnosti med vrstami medu.

Vsebnost toksičnih elementov

Zelo pomemben vidik kakovosti medu je poznavanje vsebnosti različnih kontaminantov, ki v med lahko zaidejo zaradi kontaminacije okolja ali zaradi različnih dovoljenih ali nedovoljenih farmakoloških posegov. Nekateri raziskovalci navajajo, da lahko med vsebuje potencialno toksične elemente, kot so arzen, kadmij in svinec. Po njihovem mnenju je ta vrsta kontaminacije posledica zunanjih virov ali nepravilnih postopkov med predelavo in skladiščenjem. V vzorcih slovenskega medu smo določili izjemno majhne količine teh elementov, saj so bile pogosto pod mejo detekcije (ne moremo določiti točne vrednosti, temveč lahko rečemo le to, da je njihova vsebnost pod neko vrednostjo).

Ker je med živilo z nizko vrednostjo pH (kislo živilo), se med procesom točenja medu zaradi uporabe kovinskih orodij in med skladiščenjem v kovinskih posodah pojavi kontaminacija z elementi, kot so krom, svinec, cink. Zato je pri vzorčenju medu za analizo elementov treba poskrbeti, da so ti vplivi izključeni oziroma da so kar najmanjši. V naši raziskavi je bila vsebnost cinka v vseh analiziranih vzorcih majhna, to pa kaže, da vzorci niso bili podvrženi kontaminaciji.

Čeprav so številni raziskovalci prepričani, da bi si s poznavanjem vsebnosti toksičnih elementov v medu lahko pomagali pri ugotavljanju onesnaženosti okolja, je v dostopni literaturi le malo objav o njihovi vsebnosti. Neka poljska raziskava kaže, da so vzorci medu iz panjev v bližini mestnega in industrijskega okolja vsebovali več težkih kovin. V Makedoniji so ugotovili, da sta povečani vsebnosti kadmija

in bakra v medu posledica metalurške dejavnosti v okolici pasišča čebel. V neki slovenski raziskavi pa so ugotovili, da je z medom mogoče preveriti tudi onesnaženost okolja z žveplovim dioksidom.

Sklep

Glede na vsebnost elementov je slovenski med zelo raznovrsten, vsebnost elementov pa je odvisna od botaničnega porekla medu, nektarja in/ali mane. Med iz mane vsebuje več elementov kot med iz nektarja. Na podlagi vsebnosti elementov je mogoče določiti vrsto medu. V mejnih primerih, kakršen je recimo akacijev med, mešan s cvetličnim, to izjemno hitro vpliva na sestavo elementov, saj je vsebnost kalija v takšnem vzorcu neznatno velika za akacijev med. Z vsebnostjo elementov v medu je mogoče preverjati tudi onesnaženost okolja, glede na elementni profil (razmerja med posameznimi elementi) medu določene vrste z različnih geografskih območij pa je mogoče določati in preverjati geografsko poreklo medu. ■

Zahvala

Iskreno se zahvaljujemo vsem čebelarjem in čebelarским društvom, ki so nam podarili svoje vzorce medu. Skupaj smo zbrali več kot tisoč vzorcev ter jih vključili v več raziskav, diplomskih in doktorskih nalog. Hvala vsem, brez vašega medu nam ne bi uspelo.

Viri:

- Đarmati, D., Bošković, L., Đarmati, Š. (1985): Ispitivanje nekih mikroelemenata u medu sa područja uže Šumadije. *Hrana i ishrana*, 26: 5-8.
- Garcia, J. C. R., et al. (2006): Preliminary chemometric study on the use of honey as an environmental marker in Galicia (northwestern Spain). *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 54: 7206-7212.
- Golob, T., et al. (2005): Determination of trace and minor elements in Slovenian honey by total reflection X-ray fluorescence spectroscopy. *Food Chemistry*, 91: 593-600.
- Kropf, U. (2009): Elementna in izotopska sestava medu iz različnih geografskih regij Slovenije. Doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta: 200 str.
- Ponikvar, M., Šnajder, J., Sedej, B. (2005): Honey as a bioindicator for environmental pollution with SO₂. *Apidologie*, 36: 403-409.
- Stankovska, E., Stafilov, T., Šajn, R. (2008): Monitoring of trace elements in honey from Republic of Macedonia by atomic absorption spectrometry. *Environmental Monitoring and Assessment*, 142: 117-126.

Nov rejski program za kranjsko čebelo

Besedilo: **Franc Šmerc**, predsednik sveta PRO

ČZS kot priznana rejska organizacija v čebelarstvu zdaj izvaja petletni rejski program (RP) za kranjsko čebelo za obdobje 2006–2010. V dozdajšnjem obdobju izvajanja RP smo ugotovili, kaj je v njem dobro in kaj moramo v prihodnjem programu spremeniti. Poleg tega je nov RP potreben tudi zaradi novih spoznanj na področju čebelarstva.

Priprava programa je zahtevna in dolgotrajna, saj vključuje postopek sprejemanja tako v čebelarških društvih kot tudi na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Zaradi tega je strokovni svet PRO na aprilski seji imenoval delovno skupino za sestavo RP, ki jo sestavljajo nekateri člani sveta PRO, predstavnik komisije UO za vzrejo matic, predstavniki KIS-a in Biotehniške fakultete. Strokovni del vodi dr. Peter Kozmus, organizacijskega pa Franc Šmerc, predsednik strokovnega sveta PRO.

Doslej sta bili dve seji delovne skupine in dve seji v razširjeni sestavi sveta PRO, na katerih so nam predstavniki KIS-a in Biotehniške fakultete predstavili rezultate genetskih analiz populacije kranjske čebele in predlagali smeri oz. rešitve za prihodnje delo. V okviru seje komisije UO za vzrejo matic in okrogle mize o pašnih redih v Sežani pa so bile razrešene nekatere dileme o prevozih čebel in organizaciji vzrejališč gospodarskih matic. Dr. Kozmus zdaj pripravlja čistopis novega programa, o katerem bomo še razpravljali, konec marca pa ga bomo poslali MKGP v sprejetje. Upam in želim, da ga bomo pripravili tako dobro, da ga bo svet za živinorejo pri kmetijskem ministrstvu potrdil do konca leta 2010 in da ga bomo leta 2011 lahko začeli uporabljati in izvajati.

Novi petletni rejski program za kranjsko čebelo bo temeljil na:

- izhodiščih zdaj veljavnega RP za kranjsko čebelo (rejska območja, prevozi čebel

in vzreja matic, trgovina z maticami in čebeljimi družinami, ONS ...);

- izhodišču, da je treba rejsko delo izvajati na celotni populaciji kranjske čebele v RS;
- rezultatih dozdajšnjega dela na področju vzreje kranjske čebele v Sloveniji;
- dogovorjenih zootehniških standardih za kranjsko čebelo v RS;
- upoštevanju poročila o strokovni presoji RP za kranjsko čebelo;
- rejskega dela na vzrejališčih gospodarskih čebeljih matic (to je gospodarska dejavnost, organiziranost vzreje, uporaba zaščitne blagovne znamke AC pri trženju);
- usmeritvah za pripravo zakona o kranjski čebeli in čebelarstvu.

Dokument bo v javni razpravi po novem letu. Upam, da bo razprava konstruktivna in da bomo dobili dobre vsebinske predloge, ne pa zgolj splošne kritike in napade na opravljeno delo. Veselim se dobrega sodelovanja. ■

Foto: Braniko Obravnič

Varoje ne spijo

Besedilo: **Vlado Auguštin**, svetovalec JSSČ za tehnologijo

Uspeh čebelarstva sezone je po večini odvisen od zdravstvenega stanja čebelje družine. Na to stanje ima z vsem svojim neposrednim in posrednim delovanjem velik vpliv zajedavec *Varroa destructor*. Sodobni čebelar, čigar cilj je poleg dobre bere medu tudi preživetje čebelje družine, mora zato varoje nadzirati in uničevati celo čebelarstvo leto.

Izkušnje slovenskih čebelarjev z zatiranjem varoj so se v obdobju od odkritja tega sovražnika čebel in čebelarjev do danes zelo spremenile. V prvih letih je bilo zatiranje varoj razmeroma preprosto, po navadi pa so ga izvajali jeseni oz. v pozni sezoni. Temu obdobju so sledila leta ko je postala varoza težko obvladljiva, saj se je število pršic nepričakovano hitro povečevalo. Pojav je bil pogost predvsem na tistih območjih, na katerih so družine, v katerih čebelarji niso pravočasno in učinkovito zatirali varoj, povzročale reinvazijo. V tem času se je zelo hitro razvila tudi rezistenca na uporabljane preparate, predvsem na fluvalinat. Čebelarji so hitro ugotovili, da je najpomembnejše zatiranje po koncu pašne sezone, to je poleti. Številni čebelarji, ki so zatiranje varoj odlagali do jeseni ali so uporabljali neučinkovite metode, so zato izgubili veliko čebeljih družin – na nekaterih območjih tudi več kot polovico ali celo vse družine v čebelnjaku.

Razvoj in širjenje varoj sta za čebelarje resen izziv, saj na prizadetih območjih težko nadzirajo in zatirajo varoje, nekateri pa zaradi okužbe še vedno zaznavajo velike izgube. To je brez dvoma posledica tega, da so varoje postale odporne na sintetične akaricide. Tako naj bi bila po podatkih g. A. Nanettija iz sosednje Italije (R.

Živadinovič, predavanje 11. 10. 2009), učinkovitost fluvalinata manj kot 50-odstotna, amitraza manj kot 70-odstotna, kumafosa pa manj kot 46-odstotna.

V podnebni razmerah Slovenije se število v varozo prizadetih čebeljih družin povečuje v drugi polovici leta. Z zmanjšanjem količine zalege v čebelji družini se poveča tudi število celic s prizadeto čebeljo zalego, posledica tega pa je večje število prizadetih čebel. Zavedati se moramo, da ena varoja v celici čebelje zalege skrajša življenje čebele na komaj 14 dni, če pa je v celici čebelje zalege več varoj, živi čebela le 8 do 9 dni. Take čebele so po navadi tudi telesno prizadete in funkcionalno nesposobne. Zaradi množičnega razmnoževanja varoj je precej moten fiziološki razvoj zimskih čebel, tako da se namesto zimskih (dolgoživih) čebel izlegajo kratkožive. Najbolj kritično obdobje je jeseni, ko se začne število čebel v čebelji družini hitro zmanjševati, tako da jih ostane premalo za oblikovanje zimske gručice. Takšna družina je slej ko prej obsojena na propad.

V takšnih razmerah omogočata čebelji družini uspešno prezimitev in hiter spomladanski razvoj samo nizka raven z varojami okužene zalege in za-

Foto: Tomislav Urh

dostna količina paše, bogate s cvetnim prahom. Zaradi zdajšnje slabe učinkovitosti sintetičnih akaricidov (Bayvarol, Apivar ...) oziroma zaradi odpornosti varoj nanje ter spremenjenih podnebnih razmer bomo morali vsi čebelarji uvesti nove metode nadziranja in zatiranja varoj in se tako prilagoditi spremenjajočim se okoliščinam.

Ena izmed takšnih pomembnih metod so apitehnični ukrepi, ki čebelarjem omogočajo nadziranje varoj brez uporabe sintetičnih akaricidov. Zaradi tega so uporabni predvsem med aktivno sezono, ko čebele nosijo v panje medicino in zato uporaba nevarnih kemičnih snovi ni dovoljena. Več o izvajanju apitehničnih ukrepov lahko čebelarji izvedo na usposabljanjih, ki potekajo na območju celotne Slovenije. V veliko pomoč pa jim je lahko tudi DVD z naslovom Varoja, ki ga je letos izdala Javna svetovalna služba v čebelarstvu in ki temeljito predstavlja apitehnične ukrepe.

Zaradi enostavnejše uporabe sintetičnih akaricidov, se je v zadnjem desetletju žal nekoliko pozabilo, da se lahko za zatiranje varoj uspešno uporablja tudi eterična olja in organske kisline. Učinkovitost teh metod je odvisna predvsem od stanja čebelje družine in od zunanjih razmer. Zato te metode in sredstva zahtevajo veliko več čebelarjevega časa in dela. Seveda pa mora čebelar upoštevati tudi dosežke čebelarstva in prakse ter si za uporabo omenjenih sredstev pridobiti ustrezno znanje. Tako imenovana sonaravna sredstva – timol in organske kisline – so veliko bolj prijazna do čebel, in ker pri pravilni uporabi ne puščajo ostankov v medu in vosku, bo treba v prihodnje dati tem sredstvom absolutno prednost pri uporabi.

V tem poznojesenskem oz. zimskem času je od organskih kislin zelo uporabna oksalna kislina.

Uporabimo jo takoj, ko se v panjih izleže še zadnja zalega, to je po navadi novembra. Menim, da je bilo o koristnosti in učinkovitosti oksalne kisline napisanega že dovolj, zato bom opisal samo tehnologijo uporabe.

Najbolj praktična je metoda kapanja po čebelah z raztopino oksalne kisline in sladkorja v destilirani vodi. Raztopino pripravimo tako, da odmerimo 600 ml destilirane vode in v to količino vmešamo 600 g sladkorja. Dobljeni raztopini, ki jo segrejemo na 35–40 °C, dodamo še 35 g dihidrata oksalne kisline. Čebele kapamo, če zunanja temperatura ni nižja od 3 °C in ne višja od 10 °C. Pri tej temperaturi najlaže ocenimo moč čebelje družine in določimo primerne odmerke. Segreto raztopino kapamo po čebelah v ulicah čebelje gruče. Raztopino doziramo enakomerno, tako da čebele neposredno pokapamo z največ 5 ml raztopine na polno zasedeno ulico. Za zatiranje varoj v čebelji družini tako potrebujemo od 20 do 40 ml raztopine, odvisno od moči družine. Postopek na zimskih čebelah lahko izvedemo le enkrat, kajti pri večkratni uporabi oksalne kisline pride, zaradi njenega kopičenja v organizmu čebele, do zastrupitve in smrti čebele.

Če smo opisani postopek izvedli pravilno, učinkovitost raztopine oksalne kisline ne bo manjša od 90 odstotkov. Po mnenju strokovnjakov v čebelji družini spomladi ne sme biti več kot 50 varoj. Če po zatiranju z oksalno kislino odpade več kot 500 varoj, je to slabo znamenje, saj je v čebelji družini veliko invalidov. Tak primer je tudi zelo slaba popotnica za prihodnje čebelarstvo leto in dokaz, da v prejšnjih akcijah zatiranja nismo bili dovolj uspešni. Te napake zdaj ni več mogoče popraviti, saj ne obstaja sredstvo, ki bi zacelilo rane invalidnih čebel. ■

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

**MIZARSTVO
K R Ž E**
1936

Iдриjska 10, 1360 Vrhnikar
Telefon/fax 01/ 7551-317
GSM 041 420 200
E-mail: spelakrze@yahoo.com

Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v decembru

Besedilo in foto: **Marija Sivec** - Sužid

Promocija in prodaja medu

Mesec december je tu. Tokrat ne bom pisala o čebelah ali o delu z njimi, niti besedice. Zame je to mesec, v katerem narava počiva, v katerem počivajo čebele in v katerem počivamo tudi čebelarji. Vsaj večina. Mesec, v katerem so dnevi tako zelo kratki, da se samo trikrat obrneš okrog svoje osi in že jih je konec. Še sreča, da ima ta mesec toliko praznikov. Za vse nas je to mesec, v katerem bolj malo mislimo na čebele ali na delo pri njih, bolj pa na to, kako bi čim bolje prodali čim več pridelka v našem skladišču ali z njim obdarovali svoje prijatelje, kolege, sosede, poslovne partnerje ...

Nekaterim čebelarjem se samo smeje, saj so prodali že ves med, drugi so s strankami drugače dogovorjeni, zato ga še hranijo. Ponudbe medu je dovolj, povpraševanja pa tudi. Letos, ko je na pohodu »nova« gripa, ljudje kupujejo še več medu kot po navadi, saj cepivu ne zaupajo, zaupajo pa medu.

Že dolgo ugotavljam, da imajo čebelarji toliko čebel, kolikor medu lahko prodajo, in ne nasprotno. Ker nismo vsi trgovci in je večina čebelarjev pri prodaji pasivna, slovenski čebelarji ne pridelamo in ne prodamo toliko medu, kot bi ga lahko. Veliki čebelarji, ki pridelajo več medu, nikoli ne tožijo, da nimajo kam z njim, mali čebelarji, ki jim ostaja nekaj kilogramov, pa to pogosto počnejo. Letine medu niso vse enake. So dobre in slabe, povprečne ali izjemne. Kljub temu se na dolgi rok (recimo na deset let) vendarle ustvari neko povprečje. Znano je, da med, ki je ob točenju zrel, skladiščen v primerni

embalaži ali v primerni, dobro zaprti posodi, v enem letu izgubi samo odstotek svoje vrednosti.

Ugotavljam, da so številni starejši čebelarji še vedno ljudje »stare šole«, po kateri je bila samohvala smrtni greh, zato še vedno obsojajo samopromocijo posameznika oz. čebelarja, ki oglašuje svoje čebelje pridelke, hkrati pa propagira še čebelje pridelke drugih čebelarjev. Zavist, zloba in jeza so pogoste reakcije. Le kaj se spet sila v ospredje! Ljudje, in tudi čebelarji smo ljudje, ne opazimo, da se je svet spremenil, da živimo v svetu televizije, v svetu takih in drugačnih oglasov, ki jim vsi nasedamo, in da zato nekateri dobro služijo na naš račun. Vendar taka reklama kar nekaj stane, zakaj bi se torej izogibali priložnostim, ko lahko ljudem dopovemo, da smo čebelarji in da imamo med, ki je ... njam!

Prav tako se čebelarji počutijo ogroženi, če sosednji čebelar prodaja več medu, kot ga prodajo sami. Moj kolega, mojster Seražin, je nekoč dejal: »Nikomur od nas ni konkurenca sosed. Naša konkurenca so Kitajci, Brazilci in še kdo, nikakor pa ne sosed!« Razmislite o njegovih besedah, mož ima prav.

Doma prodajamo izključno kristaliziran med

Srečno!

Jaslisce iz voska

Pogrevanje in pregrevanje medu

Koliko čebelarjev uživa med? Ne morem si predstavljati sadjarja, ki tudi med letom ne bi jedel jabolk, ali npr. nekoga, ki ima kokoši in jajca za prodajo, pa sam ne bi užival perutnine in jajc. Poznam pa zelo veliko čebelarjev, ki ne jedo medu, ne svojega ne tujega. Noro! Vsemu svetu razglašamo, kako je med zdrav, mi pa se zadovoljimo s par obližnjemimi medenimi prsti pri točenju in to nam zadošča za celo leto.

Če bi čebelarji pojedli več svojega medu, bi bolj skrbeli tudi za njegovo kakovost. Čebele proizvedejo vrhunski izdelek, vendar ga čebelarji skladiščijo v staro, umazano satje (v satju, v katerem je bila prej zaloga, so iztrebki žerk in varoj ter srajčke čebeljih ličink). Čebelarji ta med iztočijo in številni ga še vedno skladiščijo v aluminijastih posodah, čeprav vsi vemo, da je med kisel in da luži kovine. Potem pa ga pogrejejo in pretočijo. Vendar, če med segrevamo na več kot 42 °C, ta tako kot človek, ki ima tako visoko temperaturo, umre. To sicer vemo vsi, pa se tega tudi držimo? Sami že 20 let prodajamo kristaliziran med. Na začetku je bilo težko, zdaj pa se kupci vračajo k nam in njihov krog se čedalje bolj širi.

Staro slovansko ime za med je strd, ker se med po določenem času strdi. Na trgu imamo množico tujega in tudi ponarejenega medu. Tak med je tekoč in nikoli ne kristalizira. Zakaj čebelarji ne izrabimo kristalizacije za dokaz pristnosti medu? Zakaj doma, ker včasih ne gre drugače, topimo med pri 60 stopinjah in več? Ali pa ga, ko nam spet kristalizira, topimo vedno znova in znova, dokler ga ne prodamo. Ali se zavedamo, da smo kupce »prinesli okoli« in jim za drag denar prodali nekakovostno blago? Ali ne bi bilo veliko bolje, če bi si za vsakega kupca vzeli čas in mu pojasnili, kaj je na stvari? Če bi vsi ravnali enako, potem med v trgovinah še zdaleč ne bi mogel biti konkurenčen našemu.

Ostanki zdravil

Ostanki zdravil v medu načelno niso problematični, saj vsa doslej uporabljena registrirana zdravila v vodi razpadejo, in ker med vsebuje tudi vodo, razpadejo tudi v medu. Problem so ostanki zdravil v vosku. Večina čebelarjev v Sloveniji uporablja AŽ-panje, ki imajo plodiščno in mediščno satje enake velikosti. Posledica je prevešanje; čebele med v satju skladiščijo v istih celicah, v katerih je bila prej zaloga, čebelarji pa sate prekladajo iz enega na drugi konec panja in nazaj, ne dajo pa jih v predelavo. Na leto naj bi v panju zamenjali vsaj 6–7 satov, a to naredi le redkokateri čebelar. Staro satje je vsako leto izpostavljeno novi dozi nekega »zdravila«.

Varoja postaja nanj vedno bolj odporna, zato je treba bodisi zamenjati zdravilo bodisi povečevati količino. Koliko čebelarjev pa poleg predpisanega uporablja še kako drugo, neregistrirano ali celo nedovoljeno sredstvo? Koliko čebelarjev v tujini kupi kako sredstvo, ki sicer vsebuje amitraz, a ga za čebele pripravi tako, kot odrasli hranimo neješčega otroka: pa še kapljica za očka in za mamo, pa še ena za rezervno in še za dobro mero ...

Pretirana uporaba oz. prevelike doze so vzrok, da neko novo registrirano sredstvo, ki vsebuje primerno količino zdravila, zaradi odpornosti varoj ni več učinkovito, krivda za to pa je pripisana veterinarjem. Ali na primer rotenon. Vsi govorijo o njem, pa nihče ne ve, ali je neko sredstvo v resnici to zdravilo, saj nikjer ni nobene deklaracije in nikjer nič ne piše. Pa recimo, da je. Se je že kdo vprašal, zakaj ga legalno ne izdeluje nobena svetovna farmacevtska družba? Morda je skrit razlog za umik iz prodaje (leta 2005) ta, da uničuje živčne celice v možganskih jedrih sesalcev, pospešuje napredovanje

Orehi bodo v medu dodana vrednost

Alzheimerjeve bolezni in pri bolnikih s to boleznijo zmanjšuje učinkovitost zdravil. Sedite za računalnik, odprite Google, kliknite »rotenon« in preberite!

Pa kaj bi to, saj večina teh čebelarjev sploh ne je medu, zato njim ne škoduje, v veterinarske dnevnike pa vpišejo, kar hočejo, in si umijejo roke.

Vosek je maščoba, zato zdravila v njem ne razpadejo. Skupaj s satnicami kupimo tudi neko nedoločeno količino sredstev proti varoji, zato sami že dolga leta dajemo za izdelavo satnic domač vosek. Pokrovčke, divjo gradnjo ter mlade, a slabo izdelane sate prekuhamo in predelamo v satnice, staro in grdo satje pa izločimo in predelamo v sveče. Tako se bojujemo proti odpornosti varoj, satje je na pogled lepo in čebele nosijo med v sveže celice. Sveče iz čebeljega voska pri gorenju lepo dišijo, večina pa jih kljub temu raje gleda, kot prižge.

Ko boste razmišljali, ali podariti nekaj medu ali svečko, se boste gotovo vprašali, kako priti do svečke. Kupiš lepo svečo, kupiš dvokomponentni silikon, odliješ model, kalup zaliješ z voskom, čez dve uri še enega, pa še enega ... Za vsakega znanca in prijatelja eno. Simbolika: med je zdravje, sveča je luč, naj mu sveti!

Spoštovani čebelarji, to, kar pridelujemo je med, naravno, zdravo in nepredelano živilo. Večina ljudi v njem še vedno vidi bolj zdravilo kot kaj drugega, zato se zavzemam, da kupci pri nas dobijo vrhunsko kakovost. Saj jo navsezadnje plačajo. Ali medu ne znamo ali nočemo postaviti prave cene, je naša stvar. En evro gor ali dol – kupec, ki bo zaupal čebelarju, bo med plačal po vsaki ceni.

Za konec še par besed. Hvala vsem, ki ste brali moje prispevke, me poklicali ali mi pisali. Eden tistih, ki mi je pisal, Joža Pavlič z Gorenjskega, čebelar in čmrljar, mi je podaril pesmico, jaz pa, seveda z njegovim dovoljenjem, njen najlepši del delim z vami:

*Kako lepo je biti takšen čebelar,
ki za čebelice zares srce mu bije,
prav one zanj na svetu so najlepši dar
in zvoki nežnih krilc najslajše melodije.*

*Pogled na naše sivke je užitek tak,
vsak panj za čebelarja pravo je svetišče,
da kadar more, tja nameri svoj korak,
na svetu vsem zabave lepše on ne išče.*

...

*Kako bi pust ta svet brez naših ljubljensk bil,
saj njihovo poslanstvo je opravevanje,
kdo drug bi za naravo se tako znojil,
za njeno neokrnjeno nadaljevanje.*

Za konec pa samo še: srečno in naj medii! ■

Vse, kar pridelajo čebele, je primerno za darilo

Ge. Mariji Sivec – prvi čebelarški avtorici redne rubrike »Delo čebelarja po mesecih« se zahvaljujemo za prijetno branje njenih besedil, v katera ji je uspelo vnesti duha.

Uredniški odbor

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Po konkurenčnih cenah odkupujemo vse vrste medu. Nova odkupna cena za gozdni med je **3,50 €** za kilogram.

Za dodatne informacije pokličite na telefon

(01) 475 75 11

Medex, d.d.

Veterinarski nasveti za december

Besedilo: mag. Lidija Matavž, dr. vet. med., VF - NVI, OE Murska Sobota

Bliža se konec leta, vsi čebelarji pa imamo le eno željo – preživi naj čim več čebel in čim manj varoj. Sicer pa naša opravila v čebelnjaku še niso končana. Zdaj, ko v panju ni pokrite zalege, je najboljši čas, da kolikor je mogoče zmanjšamo število varoj, ki so še ostale na čebelah.

Pozno jeseni oziroma pozimi sta za zatiranje varoj primerna oksalna kislina in Perizin. Tako raztopino prvega kot drugega sredstva kapamo po čebelah. Vedno si pripravimo svežo raztopino ter jo pred uporabo segrejemo na 30 do 35 °C. Med zasedene ulice jo pokapamo natančno po 5 ml, kot je predpisano v navodilih za uporabo.

Tudi med zimskim zatiranjem varoj mora čebelar ugotavljati število odpadlih varoj na testnih vložkih. Odpad varoj si zapiše v Dnevnik veterinarskih posegov (DVP). Če čebelar ugotovi, da je v obdobju od enega do treh tednov po uporabi zdravila pri posameznih čebeljih družinah odpadlo več kot 100 varoj, **priporočamo**, da o tem obvesti veterinarja Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI). Če pa čebelar ugotovi, da je odpadlo 500 ali več varoj, o tem **mora** obvestiti veterinarja NVI.

Pri vodenju evidence o odpadu varoj naj čebelarju svetuje preglednik, ta pa naj pri tem upošteva navodilo veterinarja NVI. Pregledniki svetujejo čebelarjem glede pravilne uporabe testnih vložkov in ugotavljanja števila varoj pri čebeljih družinah, jim pomagajo pri štetju varoj in tudi pri vodenju evidence o odpadu varoj v DVP.

Zaradi boljšega pregleda nad stanjem čebeljih družin glede varoze in glede načina zdravljenja je priporočljivo, da imetnik čebel podatke o izvedenem zatiranju in ugotovljenem odpadu varoj vpiše tudi v tabelo Evidenca o odpadu – Priloga 6 in jo do 1. februarja 2010 posreduje veterinarju NVI.

Jesensko-zimsko zatiranje varoj je zelo pomembno za preživetje in razvoj čebeljih družin v prihodnjem letu. Če bo čez zimo na čebelah ostalo preveliko število varoj, bodo zimske varoje spomladi v povečanem obsegu prešle v zalego in se tam hitro razmnožile. Razvoj družin bo slabši, poleti bomo imeli težave zaradi hude okužbo z varozo in v najslabšem primeru bomo jeseni pričala odmiranju družin. ■

Vir: Operativni program zatiranja varoj za leto 2009, Nacionalni veterinarski inštitut VF Univerze v Ljubljani.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Pollmannove knjige na policah Čebelarске knjižnice

Besedilo in foto: **prof. dr. Andrej Šalehar**, zaslužni profesor, in **Anton Tomec**

Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika po letu dni od odprtja postopno dobiva svojo končno podobo. Odkriva nam svoja bogastva, med katerimi so prave knjižne redkosti in dragocenosti. Med te štejemo tudi štiri knjige, ki jih je v drugi polovici 19. stoletja napisal docent za čebelarstvo na univerzi v Bonnu **dr. August Pollmann**. Za slovensko čebelarstvo so izjemnega pomena, saj je v njih opisana kranjska čebela. Naj na kratko predstavimo knjige in njihovo vsebino, povezano s kranjsko čebelo:

1. Die Honigbiene und ihre Zucht

Medonosna čebela in njena reja. Berlin 1875,

229 strani. Na straneh 112–114 najdemo v poglavju »Različne pasme čebel« tudi opis kranjske čebele, ki jo poimenuje »Die krainer Biene«, *Apis mellifica carnica*.

3. Die Krainer Biene, *apis mellifica carnica*, ist von derselben Größe wie die deutsche und italienische, und unterscheidet sich hinsichtlich ihrer Farbe dadurch, daß ihre Hinterleibs-Ringe mit gelbweißlichen Härchen gerändert sind. Sie ist gutmütig und hat die Eigenthümlichkeit, sehr früh und viel zu schwärmen.

Opis kranjske čebele v Pollmannovi knjigi iz leta 1875

Delo preglednika (terenskega svetovalca) v sistemu »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«

Milan Meglič

Uvod

V sistemu »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« (SMGO) je preglednik (terenski svetovalec) sestavni del notranjega nadzora in opravlja zelo pomembne naloge. Prav zaradi tega od njega pričakujemo resno in odgovorno delo. Zaradi tega mora preglednik temeljito poznati in razumeti celoten sistem SMGO in njegovo delovanje, poznati pa mora tudi vse predpise v zvezi s tem, predvsem predpise o pridelavi varne hrane in o označevanju ter seveda Pravilnik o medu, Dobro čebelarstvo (1999) in Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu po načelih sistema HACCP. Biti mora tudi zgled drugim. Prav bi bilo, da bi bil vsak preglednik (terenski svetovalec) tudi sam vključen v sistem SMGO. (Glej še: Pravilnik o SMGO, zlasti 19. člen »Čebelarški pregledniki, ki izvajajo interni nadzor« in 30. člen »Sankcije za preglednika«.)

Opremljenost preglednika (terenskega svetovalca) za delo na terenu v sistemu SMGO:

- Brošura »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«, ČZS, avgust 2009, v kateri je opisano delovanje SMGO, vsebuje pa tudi Pravilnik o SMGO in obrazce, ki jih bo izpolnjeval vsak čebelar, vključen v sistem SMGO. V brošuri je kot informacija prikazan še postopek presoje, kot ga izvaja zunanja kontrola Bureau Veritas.

- Obrazec C: Izvajanje interne presoje medu.
- Refraktometer za merjenje vsebnosti vode v medu.
- Konduktometer s priborom za merjenje elektrolitske prevodnosti medu.

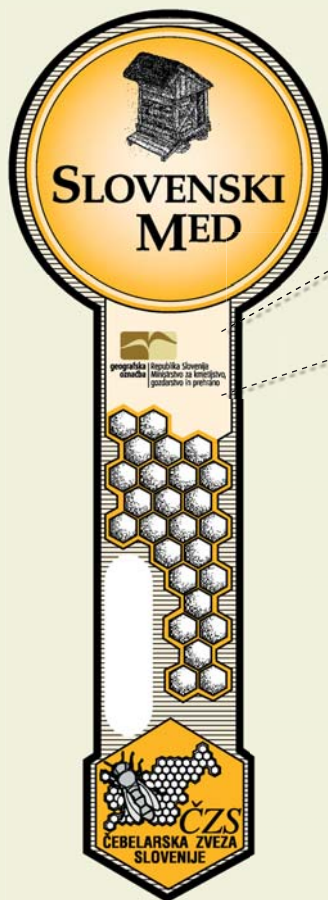
Delo preglednika (terenskega svetovalca):

1. Na podlagi prijave obrata za pridelavo medu (čebelarstva) v sistem SMGO preglednik izvede prvo presojo.

Vsak čebelar, ki želi vstopiti v sistem SMGO, mora:

- podpisati izjavo o pristopu;
- prejeti mora zgoraj opisano brošuro »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, ČZS, avgust 2009;
- **na podlagi obrazca C: Izvajanje interne kontrole medu mora preglednik izvesti presojo.** Ob tej priložnosti se čebelar temeljito seznanji z načinom dela pri pridobivanju medu, zahtevami glede opremljenosti prostorov ter z označevanjem medu in dokumentacije. Preglednik opozori čebelarja tudi na obvezna merila, ki jih bo v sistemu SMGO moral izpolnjevati in ki so v obrazcu C opisana od št. 36 do 47. Vsa vprašanja v obrazcu C mora preglednik čebelarju temeljito razložiti, pri tem pa si lahko pomaga z internimi navodili za izpolnjevanje tega obrazca.

rabe zaščitnih prelepk SMGO še večkrat podaljša za štiri le-ta.

Zaradi morebitnih prekrškov ali prestopkov lahko čebelar pravico do uporabe zaščitnih prelepk SMGO začasno ali za stalno izgubi

tudi pred potekom 4-letnega obdobja (29. člen Pravilnika o SMGO).

2. V skladu z internim planom ČZS preglednik (terenski svetovalec) opravlja pri čebelarjih redne presoje.

Presojo opravlja na podlagi obrazca C »Izvajanje interne kontrole medu«. Preglednik mora opraviti presojo najmanj enkrat v obdobju štirih let. V skladu z internim planom izvajanja presoj ter v soglasju s ČZS in po njenih navodilih bo pogostost izvajanja presoj večja v začetnem obdobju delovanja SMGO, saj se mora sistem uteči. Če bodo pregledniki opazili neizpolnjevanje obveznih meril oziroma če bodo opazili pomanjkljivosti, pa bo glede na stopnjo tveganja (navadno samo za neizpolnjeno merilo) ustrezno več tudi presoj.

Zgolj kot informacijo naj dodam, da bo zunanjo presojo po zdaj veljavnih pogojih izvajal Bureau Veritas na podlagi kvadratnega korena števila čebelerjev, vključenih SMGO. Če bo torej vanj vključenih sto čebelarjev, bo ta na leto obiskal deset naključno izbranih čebelarjev.

3. Svetuje čebelarju, kako označevati med z L.

Serija - L ... pomeni določeno količino živila (medu) z enakimi lastnostmi. Lahko je to eno točenje, lahko je več točenj skupaj, lahko pa tudi iz enega točenja oblikuje več L-jev. Čebelar lahko pripravi tudi mešanico različnih vrst medu (v takih primerih je treba vso količino medu dobro premešati) itd. Zaradi sledljivosti je treba voditi evidenco. V sistemu SMGO je označevanje z L obvezno.

Če so izpolnjeni navedeni trije pogoji, ČZS čebelarju izda ustrezno POTRDILO, da je vpisan v seznam čebelarjev sistema SGMO pri ČZS, tega pa bo redno posredoval tudi zunanjemu nadzoru. Na podlagi tega POTRDILO je čebelar upravičen do **nakupa zaščitnih prelepk SMGO** (za ta namen uporabi obrazec iz brošure).

Z datumom izdaje Potrdila o vpisu v seznam čebelarjev, vključenih SMGO, dobi čebelar pravico do uporabe zaščitnih prelepk SMGO. Ta praviloma velja štiri leta. Na podlagi pisne izjave lastnika obrata (čebelarja), da želi še naprej sodelovati v sistemu SMGO, mu lahko ČZS - ob predpostavki, da izpolnjuje vse pogoje - pravico do upo-

4. Svetuje čebelarju, kako voditi dokumentacijo.

Čebelar, ki je vključen v sistem SMGO, mora voditi tudi predpisano dokumentacijo. Obrazci, ki jih potrebuje za ta namen, so sestavni del brošure »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«. Če čebelar potrebuje začetno pomoč pri izpolnjevanju obrazcev, jo lahko poišče bodisi pri pregledniku bodisi na ČZS.

5. Svetuje čebelarju, kako odvzeti vzorce, kako izvesti senzorično oceno ter kako vzorce opremiti in hraniti.

Odvzem vzorcev

Za vsak L čebelar sam odvzame vzorce in opravi senzorično oceno. (Obrazec II »Evidenca odvzetih in hranjenih vzorcev« in izdelava senzorične ocene medu v brošuri »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«.)

Senzorična ocena

S senzorično oceno čebelar pravzaprav preverja med v kozarcu, in sicer zato, da bi v prodajo oddal samo med, ki ne bo vseboval nečistoč in ki bo izkazoval tipične lastnosti medu (vonj, okus, barva). S to vrsto senzorične ocene čebelar ne opisuje senzoričnih lastnosti za posamezen tip medu ali za med po določenem botaničnem poreklu, temveč splošne lastnosti, ki veljajo za vsak med.

- **Konsistenca medu:** tekoč, kristaliziran, kremni.
- **Čistost medu:** da med ne vsebuje nečistoč, kot so deli insektov, delci voska in drugo, in da je tudi brez pene.
- **Barva medu:** opis barve, na primer: svetla, svetlo rumena, zlato rumena, rumenozelena, rumenorjava, rjava, temno rjava, temna.
- **Tipičen vonj:** Med mora imeti tipičen vonj po medu na splošno. Netipičen vonj medu je na primer vonj po kislem, vonj po timolu, vonj po nafti, olju, dimu itd.
- **Tipičen okus:** Med mora imeti tipičen okus medu na splošno. Netipičen okus je na pri-

mer okus po kovini, gnilobi itd.

- **Tipična aroma:** Netipična aroma je na primer aroma po starem satju.

Označevanje vzorcev

Vse vzorce čebelar opremi tudi z etiketo s predpisanimi in možnimi dodatnimi označbami v skladu z zakonodajo, s takimi etiketami pa opremi ves med te serije /L/ za prodajo.

Ker so vzorci takšni, kakršen bo tudi med v prodaji, je mogoča naknadna kontrola tako pri čebelarju kot na trgu (primerjava vzorca iz prodaje z vzorcem pri čebelarju in tudi z vzorcem pri ČZS, če je preglednik konkreten vzorec poslal tudi ČZS).

6. Od čebelarja prevzema vzorec (vzorce) medu

Koliko pripravljenih vzorcev preglednik ob presoji vzame za analize in morebitno naknadno dokazovanja, je razvidno iz »Načrta zbiranja vzorcev v SMGO – glej »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo – Analiza tveganj«, poglavje »Načrt zbiranja vzorcev medu v SMGO«. Konkretna navodila o tem dobi preglednik medu pri svetovalcu za zagotavljanje varne hrane pri ČZS (glej tudi Pravilnik o SMGO). Ob prevzemu vzorca (vzorcev) preglednik izroči čebelarju original

prevzemnega dokumenta, vzorec (vzorci) in kopijo prevzemnega dokumenta pa pošlje na ČZS.

Preglednik (terenski svetovalec) ne določa niti tipa medu (ali izvira iz nektarja ali iz mane) niti botaničnega porekla medu

Preglednik ne more izvajati mikroskopskih in kemičnih analiz medu, zato tudi ne more določiti botaničnega porekla medu. Meritve, ki jih s terenskimi pripomočki izvede na terenu, kot tudi njegovo poznavanje senzoričnih lastnosti posamezne vrste medu so informativne narave. Za označevanje medu po tipu ali po botaničnem izvoru se odgovorno odloča čebelar sam.

Ukrepi preglednika (terenskega svetovalca) zaradi neizpolnjevanja zahtevanih meril

Terenska presoja (obrazec C) in ukrepi

Ob morebitnih napakah oziroma neizpolnjevanju zahtevanih obveznih meril, ki so v obrazcu C opisana od št. 36 do 47 (preglednik jih ugotovi na podlagi izpolnjevanja obrazca C ob presoji), čebelar do odprave teh napak ni upravičen do uporabe zaščitnih prelepkih. V takih primerih preglednik čebelarju svetuje, kako naj odpravi pomanjkljivosti. Glede na težo pomanjkljivosti se dogovori in opravi vnovično presojo, lahko samo konkretnih pomanjkljivosti. Celoten postopek poteka v sodelovanju oz. po navodilu svetovalca za zagotavljanje varne hrane pri ČZS (glej Pravilnik SMGO), in če je ob vnovični presoji ugotovljeno, da so napake oz. pomanjkljivosti odpravljene, si čebelar znova pridobi pravico do uporabe zaščitnih prelepkih.

Preglednik (terenski svetovalec) ter rezultati analiz in ukrepi

ČZS obvešča čebelarje o rezultatih analiz v notranjem in zunanjem nadzoru ter tudi o napotilu za morebitno ukrepanje ČZS.

Če analiza pokaže, da med konkretne serije ne ustreza zahtevanim merilom, mora čebelar tako serijo (L) medu izločiti iz sistema SMGO. Samo ob morebitnem nepravilnem označevanju je preostalo količino medu mogoče opremiti z drugim L, ga pravilno označiti in znova dati v prodajo – glej brošuro »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo – Analiza tveganj«, poglavje »Vrednotenje tveganj in ukrepi«.

Po potrebi lahko ČZS preglednika napoti v vnovično presojo.

Sklep

Sistem skupinskega certificiranja, za kakršnega gre v sistemu Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, je sodoben sistem, ki je v primerjavi z neposrednim certificiranjem vsakega posameznika posebej sorazmerno poceni, prav zato pa omogoča sodelovanje vseh vključenih čebelarjev ne glede na količino pridelka. Na prvi pogled je precej zapleten, v resnici pa je zelo preprost. Sistem SMGO je skladen z vsemi tozadevnimi predpisi v Republiki Sloveniji in v Evropski uniji, poleg tega pa je primerljiv tudi s podobnimi sistemi v nekaterih članicah Unije.

Sistem SMGO je namenjen predvsem porabnikom, ki se bodo odločali za nakup medu nadstandardne kakovosti, seveda pa je namenjen tudi vsem čebelarjem, ki bodo s tem pridobili možnost uspešnejšega trženja.

Zaradi vsega omenjenega pričakujemo, da bodo vsi akterji sistema SMGO (strokovne službe ČZS, laboratorij na ČZS, čebelarji in pregledniki oz. terenski svetovalci) pri tem pokazali kar največ rešnosti in odgovornosti.

SLOVENSKI ČEBELAR

CXI. LETNIK – LETO 2009

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped.

Absec, Matija:		Nagradni panji za mlade čebelarje	256
Obisk ministra Pogačnika v Semiču	187	Poletna nagradna igra ČZS.....	256
Aplinc, Franc:		Čebelarski krožki v letu 2008.....	262
ČD Črna na potepu.....	294	Minianketa o zatiranju varoj	336
Apšner, Jožica:		Krožki vstopili v šolsko leto 2009/2010	339
Čebelji dan na Poslovno-komercialni šoli Celje	257	Slovenski čebelarji na Apimondii 2009	358
Arih, Tanja:		Medena kraljica	369
Uvodnik	1	ČZS na Festivalu za tretje življenjsko obdobje.....	379
Delovanje ČZS v okviru čebelarskega turizma	59	Borko, Marko, in Kert, Janez:	
Edinstveni produkt in priložnost za Slovenijo.....	96	Čebelarski sejem – Celje 2009.....	183
ČZS vas vabi na Apimondio 2009.....	180	Borko, Marko, Senič, Lidija, in Samec, Tomaž:	
Atelšek, Ivan:		Čebelarji z medeno kraljico na AGRI.....	260
Medeni dan v Sežani	330	Borko, Marko, in Vedlin, Tatjana:	
Auguštin, Vlado:		7. čebelarski praznik – Majšperk 2009.....	260
Neonikotinoidi	83	Borštnik, Brane:	
Einsteinove čebele	174	Na obisku pri čebelarju 90-letniku	324
Odbira in shranjevanje satja	319	Božič, dr. Janko:	
Varoje ne spijo	403	ČZS postala članica Apislavije.....	419
Avtomobilska prikolica za prevoz čebel	421	Cesar, Marko:	
Bauer, Janez:		Razpis za 9. vseslovensko ocenjevanje medenih pijač.....	102
90 let Čebelarskega društva Slovenj Gradec – Mislinja.....	413	Novemu društvu na pot.....	143
Bevk, Danilo:		Cigut, Štefan:	
Koliko je vredno oprasevanje?.....	167	ČD Lendava je dobilo nov prapor.....	222
Fitofarmacevtska sredstva ne povzročajo »samo« smrti	314	Cör, Alenka:	
Zanimivosti strokovnih predavanj na Apimondii 2009	362	Čebelarski krožek OŠ Puconci	255
Tujerodni organizmi in čebelarstvo	395	Čadonič – Špelič, dr. Vida:	
Bokal, Milka:		Uvodnik	197
Srečanje čebelarskega in klekljarskega sveta	329	Debelak, Marjan:	
Borko, Marko:		Z ocenjevanjem in testiranjem do najboljših matic.....	212
Dan čebelarskega turizma	23	Zatiranje varoj in matični izolator	352
Anketa za člane UO ČZS.....	25	Gerčar, Ana:	
Zakonca Šolar.....	62	Spoznavanje čebel in narave	142
Obisk predsednika RS dr. Danila Türka na sedežu ČZS ...	144	Gnilšak, Ida:	
Prvi strokovni simpozij o čebelarstvu.....	145	Ob 50-letnici Čebelarskega muzeja v Radovljici	140
Anketa Čebelarske zveze Slovenije	148	Gosar, Franc:	
Ekološko-čebelarski oglas	149	Čebelarski izlet ČD Tacen in ČD Skaručna	297
www.esola-czs.si	188	Grabner, Valerija:	
Novice iz sveta.....	199	Človek po svetu, čebela po cvetu	22
Tekmovanje mladih čebelarjev – Črna na Koroškem 2009	216	Grad, dr. Janez:	
		Slovenska imena naših čmrljev	355

Gregorc, prof. dr. Aleš: Ugotavljanje vzrokov zastrupitev čebel in odmiranja čebeljih družin.....	9
Vzreja kranjske čebele in raziskave na področju čebelarstva.....	238
Gregori, Janez: Uvodnik.....	37
Enciklopedija pčelarstva.....	49
Z ocenjevanjem in testiranjem do najboljših matic.....	126
Trotavo pisanje.....	291
Kranjska čebela: njena avtohtonost in ogroženost.....	350
Gril, August: Obisk južnotirolskih čebelarjev v Sloveniji.....	295
Hren, Anton: Strokovna ekskurzija ČD Borovnica v Čebelarški center Brdo.....	373
Janžek, Branko: Pokal za prizadevne člane.....	221
Javna svetovalna služba v čebelarstvu: Izračun odmere dohodnine za različno velika čebelarstva..	263
Jedlovčnik, Norbert: Čebelarški mojstri položili venec Antonu Janši.....	66
Zakaj čebele rojijo?.....	173
Slovenjebistriški čebelarji na Goričkem.....	220
Novim apiterapevtskim spoznanjem naproti.....	366
Jurič, Alenka, dr. vet. med., in Skerbiš, Suzana, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za september.....	287
Kandolf, Andreja: 45 let ČD Hrastnik.....	25
Kandolf, Andreja, in Lilek, Nataša: Kakovost in varnost slovenskega medu. Poročilo o izvajanju interne kontrole medu.....	397
Kapun, dr. Stanko: Čebelarška zveza društev Pomurja – strokovni in tehnični servis čebelarjem.....	258
Karlovshek, Katarina: Otroški čebelji večer.....	257
Kert, Janez: Sredstva za razvoj podeželja.....	29
Sejem Turizem in prosti čas.....	97
Cene medu v Sloveniji, Avstriji, Italiji in Švici marca 2009.....	130
Še tako kakovosten izdelek lahko razvrednotimo s slabo embalažo!.....	147
Kokalj, Karmen: Čebelarški sejem Gudovec.....	186
Kokelj, Stane: Medeni dan v Slovenskih Konjicah.....	296
Kokl, Jožef: Za silvestrovo so »morale rajati« tudi čebele.....	100
Kolenko, Janez: Kako posaditi drevo? Ob jesenski saditvi lip.....	323
Kolenko, Janez, Veselič, mag. Živan, in Pisek, Rok: Jeseni bomo sadili lipe.....	248
Korošec, Marija: Na strokovni ekskurziji v Beogradu.....	185
Kozinc, Brane: Ciril Jalen – 90 letnik.....	292
Koželj, Vida: Dnevi medu ČD Trebnje na Lanšprežu.....	416
Kralj Kunčič, Marjetka: V Sloveniji pridelan med in celjenje ran (I. del).....	316
V Sloveniji pridelan med in celjenje ran (II. del).....	356
Kramberger, Ludvik: Nov društveni prapor ČD Sveti Jurij ob Ščavnici.....	331
Križan Franc: Družabni čebelarji.....	368
Kropf, Urška: Vsebnost elementov v medu.....	399
Leskovec, Miro: V Logatcu med prvimi.....	98
Občinsko priznanje ČD Logatec.....	415
Lešnik, mag. Vida, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za november.....	366
Lešnik, mag. Vida, dr. vet. med., in Planinc, mag. Ivo, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za marec.....	95
Lilek, Nataša: Poročilo o izvajanju interne kontrole medu v letu 2008.....	6
Krmljenje čebel.....	73
Druga generacija usposobljenih poskuševalcev medu.....	266
Novi kozarec že uporablja več kot polovica slovenskih čebelarjev.....	267
Mednarodni kongres apiterapije v Passau.....	293
Teden odprtih vrat in Dan apiterapije na ČZS.....	378
Macarol, Bogdan: Pavel Zdešar (urednik): Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje, 1. del.....	132
Marolt, Sandi: Slava slovenskega medu.....	372
Matavž, mag. Lidija, dr. vet. med.: Poapnela zalega.....	137
Veterinarski nasveti za december.....	408
Matko, Filip: Tretji pohod do čebelarjev.....	412
Meglič, Milan: Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo.....	46
Prehod KBZ »Slovenski med« v sistem »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«.....	86
Javnosti predstavljamo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo«.....	349
Ocenjevanje cvetličnega medu.....	411
Mesarič, Nada: Čebelarški krožek OŠ Ljutomer.....	70

Mihelič, Janez: Čebelarstvo društvo Domžale praznovalo 90 let.....	214	Prezelj, Franc: Pomen poznavanja biologije čebelje družine.....	383
Mikuš, Aleksander: Izdelki z višjo dodano vrednostjo v čebelarstvu (I. del).....	14	Rodman, Aleš: Izobraževanje v letu 2010.....	422
Izdelki z višjo dodano vrednostjo v čebelarstvu (II. del).....	47	Runtas, Milan: Praznovali smo 90 let ČD Dolsko.....	372
Ekološko čebelarjenje – izziv ali potreba?.....	239	Sajevec, Stane: Predelava voščin v satnice.....	355
Nacionalni veterinarski inštitut: Veterinarski nasveti za junij.....	203	Samec, Tomaž: Čebelarški pregledniki kot pomoč čebelarjem.....	188
Operativni program zatiranja varoj za leto 2009.....	204	Čebelarški pregledniki svetujejo čebelarjem.....	224
Veterinarski nasveti za julij in avgust.....	247	Uvodnik.....	273
Nikolosi, Trajče: Vrt za čebele, čmrlje in metulje (I. del).....	19	5. sejem medovitih rastlin.....	324
Vrt za čebele, čmrlje in metulje (II. del).....	56	Čebelarški pregledniki – svetovalci na terenu.....	336
Zeliščni vrt privablja številne čebele.....	206	Čebelarji posadili 6.800 sadik lipe.....	418
Noč, Boštjan: Zahvala aktivnim udeležencem simpozija.....	145	Pomoč čebelarških preglednikov.....	420
Čebelarstvo v osnovne šole.....	151	Senič, Lidija: Obisk pri prvi dami.....	101
Uvodnik.....	161	Vloge za sofinanciranje nakupa opreme.....	109
Zahvala organizatorjem 7. čebelarškega praznika.....	261	Novi pravilnik o označevanju čebelnjakov in stojšč.....	150
Čebelarstvo Božnar svoj med že polni v nove kozarce.....	298	Ravnanje ob morebitni škodi, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst.....	189
Zahvala.....	363	Razpis za elektromreže in pašne aparate.....	191
Uvodnik.....	389	Evalvacija usposabljanj v obdobju od aprila do decembra 2008.....	218
Novak, Milan: Razstava ČD Radlje ob Dravi.....	103	Cilj okroglih miz.....	422
Obranovič, Branko: 90 let ČD Kočevje.....	253	Serajnik, Mišo: »Roj« na Bitnjah v Bohinju.....	371
Ogrinc, Ivan: Moje izkušnje pri zatiranju varoj z mravljinčno kislino.....	242	Sivec, Marija: Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v januarju... 16	
Pehant, Ivan: Medeni dan v Hočah.....	370	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v februarju 52	
Pibernik Zrimšek, Vladimira: Po Furlaniji od čebel k metuljem.....	64	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v marcu..... 93	
Sejem čebelarške opreme v Piazenzi.....	332	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v aprilu..... 134	
Pivk Avsec, Saša: Preddvorski čebelarji so se predstavili predsedniku Türku.....	416	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v maju..... 175	
Planinc, mag. Ivo, dr. vet. med., in Vraničar Novak, Anita, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za oktober.....	322	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v juniju.....	200
Plut, Stane: Film: S čebelo do medu.....	92	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v juliju in avgustu.....	244
Pogačnik, prof. dr. Milan: Uvodnik.....	77	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v septembru.....	284
Pogačnik, Tone: Tabuji padajo.....	50	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v oktobru. 320	
Polanec, Ivanka: 80 let radijske čebelice Ivanke Polanec.....	213	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v novembru 364	
Prebil, Janko: Strokovna ekskurzija ČD Dolomiti Polhov Gradec.....	65	Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v decembru.....	405
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za april.....	136	Skerbiš, Suzana, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za maj.....	178
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za april.....	136	Skerbiš, Suzana, dr. vet. med., in Jenko – Rogelj, mag. Mira, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za januar.....	18 18
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za april.....	136	Smodiš Škerl, Maja, dr. vet. med.: Čebelja družina in goitne žleze delavk so lahko tarča posegov v naravo (II. del).....	12
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za april.....	136	Zaščita sadnega drevja, cvetni prah in čebele.....	168
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za april.....	136	Življenjska pot trotoev.....	277

Smrdelj, Anton:	
Prijetno s koristnim	376
Sobočan, Anže:	
Novice iz sveta	82
Čebelarstvo na Kitajskem (I. del)	138
Čebelarstvo na Kitajskem (II. del)	179
Čebelarstvo na Kitajskem (III. del)	209
Čebelarstvo na Kitajskem (IV. del)	251
Strgulc, Tomo:	
Vzreja matic za naše lastne potrebe	374
Svetlin, Viktor:	
Blagoslov prapora in medu	60
Šalamun, Zmago:	
Razvitje prapora v ČD Juršinci	61
Šalehar, prof. dr. Andrej, in Gregori, Janez:	
Nujno potrebujemo čebelarški zakon	45
130 let od prvega zakona o čebelarstvu v slovenskem jeziku	250
Šalehar, prof. dr. Andrej, in Tomec, Anton:	
Pollmannove knjige na policah Čebelarške knjižnice	408
Šivic, Franc:	
Novice iz sveta	3
Križem kražem po Srednji Evropi	21
Novice iz sveta	40
Novice iz sveta	80
Apimondia spet v Sloveniji	88
2. mednarodni forum o apiterapiji	90
Pripravljamo knjigo o slovenskih čebelnjakih	107
Novice iz sveta	124
Podpisali smo pogodbo z Apimondio	146
Natečaj čebelarške fotografije 2009	154
Novice iz sveta	164
Novice iz sveta	199
Novice iz sveta	235
Novice iz sveta	275
Kaj nam ima Peter Pavel Glavar povedati dandanes?	
Ob 225. obletnici njegove smrti	288
Novice iz sveta	311
Primer, vreden posnemanja	323
Japonski dokumentarec o kranjski čebeli	332
Novice iz sveta	347
Novice iz sveta	393
Dan čebelarškega turizma	411
Nova pridobitev za čebelarški turizem	412
Škerjanc Jurčević, Katja:	
Priporočene cene medu v letu 2009 in 2010	300
Otroški čebelarški tabor v Čebelarškem centru Slovenije ..	325
Medeni dan v Žirovnici	329
Združevanje kmetijskih gospodarstev (KMG) in posledice združitve z vidika obdavčitve za čebelarja	335
Pomembnost enotnih cen medu pri slovenskih čebelarjih ..	354
Kako čim boljše promovirati slovensko čebelarstvo?	379
Dobrodelno-izobraževalna akcija v vrtcih je preseгла vsa pričakovanja!	418
Jesenske promocijske dejavnosti ČZS in JSSČ	421
Šmerc, Franc:	
Uvodnik	121
www.kranjska-cebela.si	290
Nov rejski program za kranjsko čebelo	402
Šolar, Franc:	
Projekt »Spoznajmo čebelarstvo dediščino«	328
Švagelj, Jožef:	
Zahvala jubilatantom ČD Sežana	223
Tomec, Anton:	
Izredna seja upravnega odbora ČZS in PRO	103
ČZS sodelovala na mednarodni konferenci nevladnih kmetijskih organizacij	340
Čebelarška knjižnica »Janeza Goličnika« po prvem letu delovanja	410
Tratnjek, Franc:	
9. pomursko ocenjevanje medu	99
Trstenjak, Slavica:	
Pri čebelah se čas ustavi	326
Urevc, Anita:	
Sodelovanje čebelarjev s slovenskimi ekovrtci	290
Urh, Tomislav:	
90 let ČD Črnomelj in odprtje novega šolskega čebelnjaka	254
Višnjar, Tanja:	
Primerjava zaleganja kranjske čebele v nakladnih (LR-) in Kónyevih panjih	280
Vogel, Anica:	
Odprtje čebelarstvo-sadjarškega učnega centra	414
Vraničar Novak, Anita, dr. vet. med., in Jurič, Alenka, dr. vet. med.:	
Veterinarski nasveti za februar	54
Zabavnik Piano, Jelka:	
Uvodnik	345
Zdešar, Pavel:	
O lanski letini in pogledu naprej	42
Poletna oskrba čebeljnih družin	237
Zor, Anton:	
Znanje – najboljši akaricid	171
Zorko Šabec	
Uvodnik	309
Zupancič, Mitja:	
Uvodnik	233
Žajdela, Ivo:	
Strokovnjak za čebelarjenje	128
Žerdin, Jože:	
Uspešen čebelarški krožek	24
Medena kulinarika	374
V Veržaju so izdali čebelarstvo zgbanko	377
Nov čebelnjak v panonskem slogu v Gančanih	417
Živadinović, Rodoljub dr. med.:	
Negativne posledice uporabe varoacidov pri čebelah	315

Prevod opisa kranjske čebele: Kranjska čebela, *Apis mellifica carnica*, je enake velikosti kot nemška in italijanska čebela, od njiju pa se razlikuje po svoji barvi, saj zadnje obročke pokrivajo rumenkasto bele dlačice. Je dobrodušna, njena posebnost je, da zgodaj in pogosto roji.

2. Werth der verschiedenen Bienenrassen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienezüchter

Vrednost različnih čebeljih pasem in njihovih različic, določena po presoji uglednih čebelarjev. Berlin in Lepizig 1879, 70 strani. Na straneh 45–50 je poglavje »Kranjska čebela«, v katerem so opisi kranjice, kot so jih v svojih knjigah zapisali: Berlepsch (1869), Dathe (1876), Dzierzon (1878), Rothe (1875), Pollmann (1875 – dopolnjen opis) in Rothschild (1857 in v dopisovanjih z dr. Pollman-

nom). Na splošno vsi poudarjajo dobre lastnosti kranjske čebele.

3. Werth der verschiedenen Bienenrassen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienezüchter

Vrednost različnih čebeljih pasem in njihovih različic po presoji uglednih čebelarjev. 2. izdaja. Lepizig 1889, 100 strani. Opis kranjske čebele je enak kot v prvi knjigi iz leta 1879.

4. Wörterbuch für Bienezüchter und Bienenfreunde

Slovar za čebelarje in prijatelje čebel. Weinheim 1885, 224 strani.

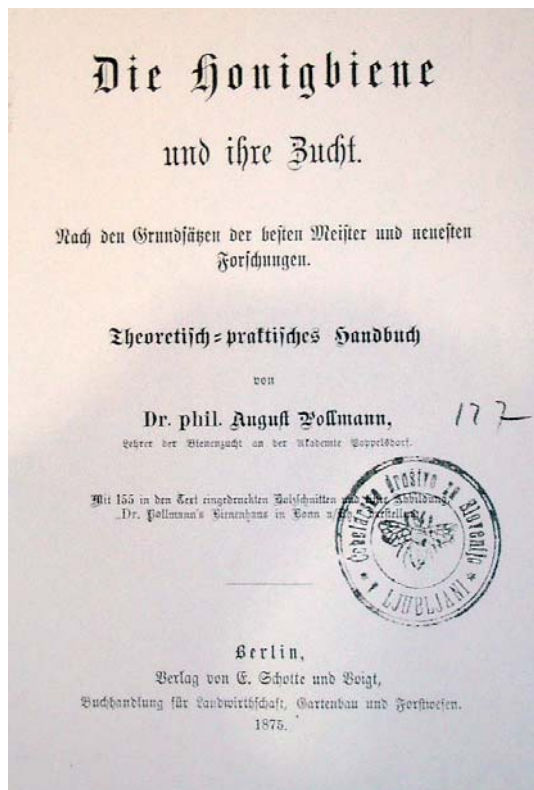
Pollmann je kranjsko čebelo kot *Apis mellifica carnica* poimenoval že leta 1875.

Najbolj znana je druga knjiga, ki jo navajajo vsi pisci zgodovine in znanstvenega poimenovanja kranjske čebele. Že bežen pregled knjig pa je odkril, da jo je Pollmann kot *Apis mellifica carnica* poimenoval že leta 1875.

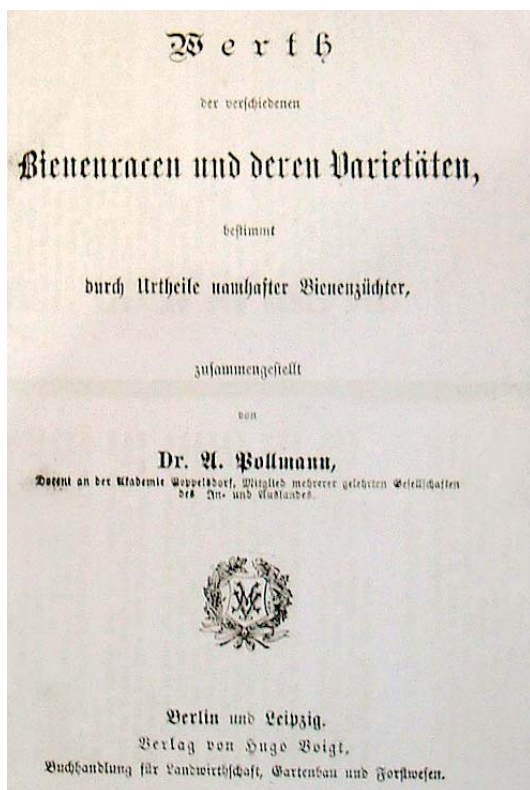
Po svetovnih elektronskih knjižnih katalogih smo tudi raziskali, koliko Pollmannovih knjig – poleg Če-

Die kranjsche Biene	von von Berlepsch	Seite 45
" "	" " G. Dathe	45
" "	" " Dr. Dzierzon	46
" "	" " F. D. Rothe	46
" "	" " Dr. Pollmann	47
" "	" " Baron v. Rothschild	48
Die Eigenschaften, welche der kranjer Biene bei legt werden, sind folgende:		49
Die kranjsche oder carnische Biene	von von Berlepsch	51

Kazalo – kranjska čebela v Pollmannovi knjigi iz leta 1879

Naslovnica Pollmanove knjige iz leta 1875

Naslovnica Pollmanove knjige iz leta 1879

belarske knjižnice Janeza Goličnika – še hranijo v knjižnicah po svetu. Doslej smo ugotovili, da:

- prvo knjigo iz leta 1875 hranijo v sedmih knjižnicah,
- drugo knjigo iz leta 1879 v treh knjižnicah,
- tretjo knjiga iz leta 1889 v petih knjižnicah,
- četrto knjigo iz leta 1885 pa v osmih knjižnicah.

Za nobeno knjižnico pa nismo ugotovili, da bi imela vse štiri Pollmannove knjige. To samo še dodatno potrjuje, kako veliko redkost in dragocenost hrani naša Čebelarstva knjižnica.

Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika nas tako tudi s Pollmannovimi knjigami spodbuja in vabi, da jo obiščemo. ■

Čebelarstva knjižnica »Janeza Goličnika« po prvem letu delovanja

Oktober lani smo slovenski čebelarji v Čebelarstvu centru Slovenije po dolgih letih dobili sodobno čebelarstvo knjižnico, ki smo jo poimenovali po Janezu Goličniku, prvem prevajalcu Janševega »Popolnega nauka za vse čebelarje« v naš jezik. Knjižnica je moderno opremljena, knjižna gradiva so urejena po bibliotekarskih pravilih ter vnesena na medmrežje »COBISS«, na voljo je tudi oprema za zvočne in slikovne predstavitve.

Letos smo nadaljevali razvrščanje in bibliotekarsko obdelavo knjižnih gradiv, zvezali vse domače in tuje revije, ki so na voljo, ter dokupili aktualno tujo čebelarstvo literaturo, tako da je knjižnica zdaj že skoraj povsem urejena. V njej je uporabnikom na voljo več kot 3500 naslovov, med njimi tudi nekaj pravih redkosti. Ob tem se moramo s hvaležnostjo spomniti na tiste čebelarje, ki so Čebelarstvu zvezi Slovenije v minulih letih odstopili svoje čebelarstvo knjige, tako da smo zdaj lahko ponosni na zbirko knjig, ki jih hrani naša knjižnica.

Pri Čebelarstvu zvezi Slovenije hranimo tudi večje število različnih nevezanih odvečnih letnikov Slovenskega čebelarja, zato jih bomo brezplačno ponudili našim čebelarjem, ki si želijo dopolniti svoje zbirke.

Našo knjižnico je letos obiskal predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, v njej smo pripravili več novinarskih konferenc in delovnih srečanj, z delovanjem knjižnice so se želeli seznaniti različni mediji, obiskalo pa jo je tudi večje število šolskih skupin itd.

Knjižnico ste pogosto obiskovali tudi čebelarji, saj je v največji meri namenjena prav vam. Največkrat ste iskali podatke o delovanju čebelarstva društev, ki so jih naši predniki tako vestno zapisovali in objavljali, posegali pa ste tudi po drugih čebelarstva knjigah.

Seveda z obiskom naše knjižnice še ne moremo biti zadovoljni, zato za prihodnje leto načrtujemo več tematskih večerov s čebelarstva vsebinami, v knjižnico želimo pritegniti tudi večje število ljudi, ki bodo v njej našli literaturo za študij, posebej pa vabimo vas čebelarje, da jo obiskujete še v večjem številu. Naša knjižnica je dostopna tudi na spletni strani COBISS. Čebelarstva knjižnica bo tako kot letos tudi v prihodnjem letu odprta vsak delovni četrtek od 13. do 17. ure.

Anton Tomec, tajnik ČZS

Darovalci literature

Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika tudi ob vaši pomoči stalno dopolnjuje svoj čebelarstva knjižni fond, ki so ga v preteklosti po večini zbrali prav čebelarji. Od septembra dalje so čebelarstvo literaturo v knjižni fond knjižnice prispevali:

- Čebelarstvo društvo Bled,
- Čebelarstvo društvo Anton Janša Breznica,
- g. Stane Sajevec, Piramida 1, 2000 Maribor,
- g. Feliks Justin, Šentvid pri Lukovici, Štajerska cesta 17, 1225 Lukovica,

- g. Franc Šivic, Ulica padlih borcev 31, 1000 Ljubljana,

Zahvaljujemo se vsem, ki ste na ta način prispevali k obogatitvi knjižnega fonda naše knjižnice, hkrati pa vas vabimo, da to storite tudi tisti, ki imate to možnost.

Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika na ČZS je odprta vsak (delovni) četrtek od 13. do 17. ure!

Dostop do knjižnice prek spleta:

<http://cobiss.izum.si/> > COBISS > specialne knjižnice, drugo > Čebelarstva zveza Slovenije, Lukovica

Ocenjevanje cvetličnega medu

Besedilo: **Milan Meglič**

Zveza potrošnikov Slovenije je v svoji reviji VIP, št. 10/2009, objavila rezultate ocenjevanja cvetličnega medu. Ocenjenih je bilo 13 vzorcev cvetličnega medu tako domačih čebelarjev kot tudi vzorcev uvoženega medu. Analize so bile opravljene v štirih akreditiranih laboratorijih, senzorično ocenjevanje pa je v laboratoriju izvedla skupina izurjenih senzoričnih poskuševalcev.

Na moje veliko presenečenje je med nekaterih slovenskih pridelovalcev dobil slabe ocene. Med njimi je tudi vzorec medu KBZ »Slovenski med kontrolirane kakovosti«, ki je bil slabo ocenjen v vseh treh ocenjevalnih kategorijah, to je po kemičnih lastnostih (presežen HMF), deklaraciji in senzoričnih lastnostih. Slabše senzorične lastnosti so poskuševalci namenili tudi »travniškemu medu Zlati panj«, »točenemu slovenskemu cvetličnemu medu« in vzorcu medu »Mercator, cvetlični med«. Skoraj vse možne točke in s tem prvo mesto je osvojil »cvetlični med Božnar« (Čebelarstvo Božnar), drugo mesto je zasedel »Berg-Gold, cvetlični med«, ki ga po 2,79 EUR/500 g prodaja diskontna trgovina Hofer itd. Več o tem je mogoče prebrati v reviji VIP, ki jo

je mogoče dobiti na sedežu ZPS, Frankopanska 5, Ljubljana, dosegljiva pa je tudi na spletni strani www.zps.si.

Glede na to, da se je med slovenskih čebelarjev, od katerih bi pričakovali vrhunsko kakovost, tako slabo odrezal, je treba poiskati odgovore na nekaj vprašanj, in sicer:

- Ali je med slovenskih čebelarjev, ki so dobili slabše ocene, res tako slab?
- Ali je bila metodologija tega ocenjevanja pravilna?
- Ali so senzorični poskuševalci svoje delo opravili strokovno?
- Ali je pravilnik, po katerem je bilo izvedeno senzorično ocenjevanje, ustrezen?

Na podlagi teh odgovorov je treba poiskati rešitve in izvesti ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bo med slovenskih pridelovalcev na prihodnjih ocenjevanjih zasedel višja mesta.

Naj omenim, da je v prispevku »Cvetlični med na testu«, objavljenem v tej reviji, tudi veliko strokovnih razlag o medu, namenjenih predvsem porabnikom medu, koristnih pa tudi za čebelarje. ■

ČEBELARSKI TURIZEM

Dan čebelarskega turizma

Posvetovanje, ki smo ga poimenovali Dan čebelarskega turizma in ki ga pripravljamo prvo soboto v decembru, je postalo že tradicionalno. Letos se bomo na Brdu pri Lukovici zbrali 5. decembra ob 10. uri. Posvetovanja se vsako leto udeleži več čebelarjev, ki so spoznali, da prav čebelarski turizem ponuja možnosti in nove izzive za izboljšanje prodaje čebeljih pridelkov na domu ter za promocijo našega čebelarstva. Ta dan bomo predstavili naše rezultate na področju oblikovanja in vzpodbujanja čebelarske turistične ponudbe, predstavili pa bomo tudi dobre čebelarske turistične prakse. Tokrat smo v program uvrstili več zanimivih točk:

- uvodni nagovor predsednika ČZS g. Boštjana Noča,

- 3. mednarodni forum o Apiterapiji in Apikvaliteti 2010 in spremljajoča čebelarska turistična ponudba,
- pregled dozdajšnjega dela na področju vzpodbujanja čebelarskega turizma in načrti za naprej,
- predstavitev nove čebelarske poti v Laškem,
- Turistično čebelarstvo Kokl iz Potoč pri Predvoru,
- Čebelarski muzej Tigeli iz Veržeja,
- Čebelarstvo Gorenc iz Šmarjeških Toplic,
- Turistično čebelarstvo Josef Ulz iz Avstrije,
- razglasitev rezultatov fotografskega natečaja in podelitev priznanj ter
- razpravo in pobude.

Franc Šivic, podpredsednik ČZS

Nova pridobitev za čebelarški turizem

V soboto, 12. septembra letos, so na domačiji znanega dolenskega čebelarja Staneta Gorenca v Šmarjeških Toplicah slovesno odprli čebelarški muzej na prostem, priložnostne slovesnosti pa so se poleg županje, predsednika turističnega društva in direktorja Toplic udeležili tudi številni domačini in gostje od drugod. Slovesni govornik je bil kar gospodar Stane, ki je povedal, da je čebelarstvo v njegovi družini in bližnjem sorodstvu pravzaprav že tradicija in da je odločitev za čebelarški turizem samo nadgradnja dozrajšjih prizadevanj. Domači in tuji turisti so že doslej radi hodili k Gorenčevim, zara-

di nove ponudbe, predvsem originalnega starega dolenskega čebelnjaka, zbirke panjskih končnic in zanimive stare čebelarške opreme, pa računajo, da bo obiskovalcev še več.

Na ČZS se veselimo vsake takšne ali podobne pobude za dejavno vključevanje čebelarjev v turistično ponudbo svojega kraja, saj jo s tem na svoj način bogatijo. Zato Stanetu Gorenjcu čestitam za pogum in mu želimo veliko veselja pri sprejemanju gostov na svojem lepem domu.

Franc Šivic, podpredsednik ČZS

Foto: Franc Šivic

Foto: Franc Šivic

Tretji pohod do čebelarjev

Društvo upokojencev Radenci je leta 2006 sprožilo pobudo za pripravo in izvedbo vsakoletne-

ga medgeneracijskega pohoda, na katerega naj bi privabili čim več krajanov vseh generacij. Tako je 27. septembra, na svetovni dan turizma, pod geslom »Odgovor turizmu na izziv klimatskih sprememb« pripravilo že tretji medgeneracijski pohod Med vrelci življenja. Pohodnike je pot vodila tudi do bližnjega čebelarškega doma, ki je sicer vsako leto ena izmed njihovih postaj. V njem so marljivi člani ČD Radenci svojim gostom pripravili bogato degustacijo čebeljih pridelkov ter jim omogočili pravi doživljajski stik s čebelarjenjem. Udeleženci pohoda so tako lahko spoznali ter poskusili kakovostne čebelje pridelke.

Foto: Filip Matko

Pohodniki pri čebelarškem domu

Filip Matko

90 let Čebelarskega društva Slovenj Gradec - Mislinja

V začetku oktobra so čebelarji Mislinjske doline praznovali 90 let svoje stanovske organizacije.

Že leta 1898 je bilo v Ljubljani ustanovljeno Čebelarstvo Koroško, Kranjsko, Štajersko in Primorsko, to pa je pozneje po vsej Sloveniji ustanavljalo svoje podružnice. Po prvi svetovni vojni, torej leta 1919, sta bili tako ustanovljeni podružnici Šentilj pod Turjakom in Slovenj Gradec. Pobudnik ustanovitve podružnice v Šentilju je bil Franc Rozman, nadučitelj in navdušen čebelar, vendar točen datum tega dogodka ni znan. Podružnica v Slovenj Gradcu pa je imela ustanovni občni zbor 3. avgusta 1919. Prvi predsednik je bil poštni naduradnik Miroslav Ferik. V podružnico se je takoj vključilo 42 čebelarjev, nekoliko pozneje pa še 22, tako da je imela že konec leta 64 članov. Obe podružnici sta med seboj tesno sodelovali, organizirali so skupna predavanja in izobraževanja, pestile so ju tudi enake težave: slabe medene letine in pomanjkanje sladkorja za spomladansko krmiljenje čebel. Za zimske zaloge čebel je še vedno poskrbela ajda.

Število članov v podružnicah se je spreminjalo, odvisno pač od ugodnosti in medenih letin. Sčasoma so bile ustanovljene še podružnice v Šmartnem – vodil jo je g. Sešel, v Pamečah in Doliču.

Vse so se leta 1961 združile v enotno ČD Slo-

venj Gradec, to pa se je leta 2005 zaradi ustanovitve dveh občin, tj. mestne občine Slovenj Gradec in občine Mislinja, preimenovalo v ČD Slovenj Gradec - Mislinja. Tako je društvo organizirano tudi ob 90-letnici svojega delovanja.

Največji razcvet je društvo doživelo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Število članov se je povečalo na več kot 260, za čebelarstvo zadruge Hmezad pa je bil organiziran tudi odkup medu in drugih čebeljih pridelkov. Naša dolina je zaslovela po odličnem gozdnem medu in kakovostnem cvetnem prahu, tako da s prodajo ni bilo težav. Vendar so zlati časi trajali samo nekaj let, saj sta visoka inflacija in zapiranje jugoslovanskega trga povzročila propad zadruge, tako da so bili čebelarji spet prepuščeni samim sebi. Takrat se je začelo zmanjševati tudi število čebelarjev in se pred leti ustalilo pri številki 130.

V soboto, 3. oktobra 2009, so člani društva ob praznovanju 90-letnice razvili tudi svoj prapor, ki je ponos vseh čebelarjev Mislinjske doline. To so dokazali tudi s tem da so vsi člani društva prispevali za zlati žebeljček ali za spominski trak. Prapor simbolizira združenje čebelarjev obeh občin. In kakor je matica kraljica v panju, tako bo matica na našem praporu kraljica čebelarjev Mislinjske doline.

Janez Bauer, predsednik ČD Slovenj Gradec- Mislinja

Foto: Janez Bauer

Foto: Janez Bauer

Odprtje čebelarско-sadjarskega učnega centra

Najprej je bila ideja, ta pa je prerasla v željo nekaj narediti za mlade rodove in za tiste, ki jih zanima življenje čebel. Pobuda je padla na plodna tla, saj sta ČD Prevalje in Sadjarsko društvo Mežiške doline združila moči za vzpostavitev čebelarско-sadjarskega učnega centra.

ČD Prevalje šteje 47 članov in je bilo ustanovljeno leta 1914 (letos praznuje 95-letnico delovanja). Namen in naloga društva je, da na svojem območju povezuje čebelarje, skrbi za varstvo čebel pred boleznimi in za izobraževanje čebelarjev ter zagotavlja povezavo med Čebelarско zvezo Koroške s sedežem v Dravogradu in ČZS.

V okviru čebelarско-sadjarskega učnega centra naj bi prebivalcem Mežiške doline in Koroške, predvsem mladim, predstavili čebelarjenje ter jih spodbujali k temu opravilu, jih usposobili za delo s čebelami ter jim pomagali in svetovali.

K sodelovanju so povabili tudi člane Sadjarskega društva Mežiške doline, saj se obe dejavnosti med seboj povezujeta – sadna drevesa so pomemben vir surovine za čebelje pridelke in tudi nasprotno – sadno drevje potrebuje čebele, da ga oprasijo.

Sadjarsko društvo Mežiške doline je bilo ustanovljeno januarja 2002, da bi povezovalo vse ljubitelje sadnega drevja in s tem povezanih dejavnosti. Društvo je dejavno zlasti na področju izobraževanja – pripravlja predavanja o tehnologiji pridelave in predelave sadja ter o obrezovanju sadja, organizira strokovne ekskurzije, z organizacijo in sodelovanjem na ocenjevanjih skrbi za povečanje kakovosti pridelkov, skrbi za promocijo (moštna gavda z izborom moštne d'čve, sodelovanje na sejnih in drugih prireditvah). Namen društva je ohranjanje in obnova travniških sadovnjakov.

Za vzpostavitev učnega centra je bilo potrebnih veliko dogovorov, pripraviti je bilo treba pisno doku-

mentacijo, urediti teren (od čiščenja do izsuševanja) in določiti primerno stojišče za čebelnjak. Delo je potekalo tako rekoč celo leto, saj smo zasadili stare sorte sadja, kosili teren in pripravljali material za čebelnjak. Vse je bilo odvisno od finančnih sredstev, saj teh ni mogoče zagotoviti v lastni režiji.

Cilj je bil jasen: predstaviti čebelarstvo in sadjarstvo širši javnosti, ozavestiti ljudi ter izboljšati njihov odnos do narave in okolja, predstaviti pomen čebel v naravi, pa tudi povezavost med čebelami in oprasevanjem sadnega drevja. Čebelarjem in pridelovalcem sadja omogočamo praktično in teoretično usposabljanje, druženje, organizirano delo v društvu, izmenjavo mnenj in izkušenj, predstavitev njihove dejavnosti, vse potencialne čebelarje in pridelovalce ter predelovalce sadja spodbujamo k razvoju teh dejavnosti, jim omogočamo usposabljanje in ponujamo pomoč, svetovanje in podporo ter praktičen prikaz sveta žuželk in sveta rastlin. Hkrati projekt prispeva k razvoju podeželskega turizma v povezavi z ohranitvijo okolja ter njegovih naravnih in kulturnih posebnosti, pa tudi h krepitvi znanja.

Prijavitelj projekta je bil LAS Mežiške doline, sredstva pa so zagotovili občina Prevalje, program Leader, ČD Prevalje in Sadjarsko društvo Mežiške doline.

V nedeljo, 6. septembra 2009, so se na tako imenovanem Kmečkem dnevu, ki so ga na Fari pripravili v okviru Jesenskih srečanj na Prevaljah, zbrali številni obiskovalci. Udeležilo se ga je tudi precej čebelarjev iz Avstrije, saj ČD Prevalje že kar nekaj časa dobro sodeluje s ČD Pliberk, povezujejo pa se tudi z drugimi društvi iz avstrijske Koroške. Med gosti so bili tudi predsedniki čebelarških društev Mežiške doline in praporščaki ter veterinarica Vida Lešnik iz NVI OE Maribor.

Za blagoslov čebelarско-sadjarskega učnega centra je poskrbel domači župnik g. Gabrijel Cizl.

Foto: Rudi Vogel

Foto: Rudi Vogel

Trak s slovensko tribojnico so prerezali župan občine in oba predsednika društev, ob tem pa so nazdravili s sladko medico.

Ves program je vodil najmlajši član obeh društev Marko Kavtičnik, za dobro razpoloženje sta najprej poskrbela pihalni orkester Pavrkapela in moški pevski zbor Mežiški knapi, po odprtju centra pa je za zabavo poskrbel ansambel Gorenjski kvintet, ob katerega zvokih so se obiskovalci lahko tudi zavrteli na plesišču.

Da se naši najmlajši niso dolgočasili, so zanje pripravili delavnice o čebelarstvu in sadjarstvu, iz-

delovali so svečke iz satnic in košarice za jabolka. Organizatorji so postavili tudi stojnice za prodajo domačih dobrot. Predvsem za otroke je bila zanimiva že tradicionalna živalska tombola, na kateri so kot dobitke žrebali žive živali. Tudi letošnji Kmečki dan se je ob druženju končal šele v večernih urah. Prav je, da gremo v korak s časom, saj tudi z majhnimi koraki pridemo daleč, ne smemo pa pozabiti na naše korenine in na ohranjanje tradicije za naše mlade rodove.

Anica Vogel

Občinsko priznanje ČD Logatec

V petek, 18. septembra 2009, je Čebelarstvo društvo Logatec na slovesni seji občinskega sveta prejelo še eno priznanje, in sicer spominsko plaketo z zlatim znakom Občine Logatec. Župan Janez Nagode je v priložnostnem nagovoru izrazil veselje zaradi trmaste dolgoživosti društva, opozoril je na velike koristi dela čebelarjev za družbo in se jim zahvalil za njihovo skrb za sožitje z naravo, pa tudi za promocijo čebelarstva v vrtcih in šolah v občini. Čebelarji so se za priznanje zahvalili z monologom Martina Krpana:

»Poslušajte nas tedaj! Naše sto in štiri leta otepanja z vsemi težavami so kar imena vredna. In po današnjem dnevu bo tudi kje zapisano in se bo govorilo o tem, ko ne nas in ne vas ne bo ne kosti ne prsti! A veljavno bo to pisanje, saj je župan Janez pristavil podpis in svetniki občinski s podžupanom vred udarili pečat in njihova je bila dobra volja. In verjamemo, da v bukvah ne bo drugače zapisano. In če se vse to prav do dobrega premisli, tega se človek ne sme braniti. Pa lepa vam hvala torej bodi najpopred za spominsko plaketo z znakom občine, prijazno razpoloženje na svečani seji občinskega sveta, pa za tople stiske rok. Pri tem zadnjem smo sitno pazili, da ne

Foto: Renata Gutnik

Predstavnika ČD Logatec Tone Žakelj in Franc Grum ob prejemu nagrade

bi izza nohtov koga kri primezela, kot je Brdavska na cesarskem Dunaju. Dovolj bodi! Ne bo napak, če osedlamo imenitno svojo kobilico, za katero pravite, da je kozica, pa gremo počasi naprej – proti Vrhu. In pozdravljamo občane Logatca, ki vse bolj spoznavajo vrednosti dela čebelarjev, pa vse druge, ki so nam zadnje dni toliko dobrega zaželeli!«

Miro Leskovec

Trgovina **ČEBELARNA**
 PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kepic Milena s.p.
 ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
 torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-praz: zaprto

Za večje skupine izven delovnega časa po vnaprejšnjem dogovoru.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31
cebelarna@gmail.com
gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- čebelarstvo oprema in pribor
- med in ostale čebelje izdelke
- darilna izdelki iz čebeljih proizvodov
- čebelarstvo literatura

Dnevi medu ČD Trebnje na Lanšprežu

ČD Trebnje je 16. in 17. oktobra 2009 ob pomoči ČZS in JSSČ pripravilo Dneve medu. Prireditvev je potekala v dvorani ter v kapeli Petra Pavla Glavarja (PPG) in njeni okolici na Lanšprežu.

Za pripravo Dnevov medu smo imeli čebelarji več sestankov. K sodelovanju smo povabili tudi aktivne kmečke žene »Tavžent roža« Trebnje, tako da so njegove članice spekle medena peciva, medene piškote in kruh, ki so ga namazale z medom, ter svoje izdelke ponudile obiskovalcem. Sočasno je potekala tudi predstavitev slovenskega medu z degustacijo.

V dejavnosti o čebelarstvu smo vključili tudi OŠ Trebnje in Mirna s podružnicami. V tednu pred Dnevi medu smo čebelarji ČD Trebnje obiskali OŠ Trebnje ter sodelovali pri urah likovnega pouka in pouka naravoslovja. Učencem smo predstavili čebelarstvo, govorili smo jim o tem, kako pomembno je delo s čebelami za ohranitev narave in življenja, ter jim prikazali pridelavo kakovostnega medu. Učenci so v tem tednu izdelali sveče iz čebeljega voska, panjske končnice in izdelke iz lecta, svoje lepe izdelke, v katere so vložili veliko truda, pa so razstavili v dvorani na Lanšprežu.

Na prireditvi je sodelovala tudi Kmetijska šola Grm iz Novega mesta. Dekleta, oblečena v praznične kmečke noše, so delila zgibanke, ki sta nam jih za Dneve medu priskrbeli ČZS in JSSČ. Drugi dijaki so vodili delavnice. Pripravili smo več predavanj o medu in čebeljih pridelkih. Predavali so ga. Nataša Lilek, predstavnica ČZS oz. JSSČ, in več predavateljev s Kmetijske šole Grm Novo mesto.

V kapeli PPG smo čebelarji ČD Trebnje postavili razstavo starega čebelarskega orodja, panjev, točil, panjskih končnic in stare čebelarske literature. K sodelovanju smo povabili čebelarje Regijske zveze ČD PPG. Ti so pred kapelo postavili deset stojnic in na njih razstavljali čebelje pridelke in izdelke, tako da so si jih obiskovalci lahko ogledali, pa tudi kupili.

Vse dejavnosti so bile usmerjene v ozaveščanje mladih o čebelarstvu. Po dogovoru so tudi v OŠ Trebnje in Mirna s podružnicami organizirali naravoslovni dan o čebelarstvu, v okviru katerega so obiskali našo prireditvev na Lanšprežu.

Organizatorji smo bili zadovoljni, saj nam je uspelo čebelarstvo in čebelje pridelke predstaviti širšemu krogu občanov. Prireditve se je prvi dan udeležilo več kot tisoč obiskovalcev, drugi dan pa približno štiristo.

Vida Koželj

Preddvorski čebelarji so se predstavili predsedniku Türku

V sredo, 16. septembra 2009, se je na štirnem delovnem obisku v Občini Preddvor mudil predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk. Najprej obiskal Dom krajanov Zgornja Bela ter si ogledal tamkajšnje nove prostore vrtca Čriček, nato pa se je v sejni sobi doma seznanil z delovanjem organizacij in društev, ki se ukvarjajo s turizmom, kulturo, prostovoljnimi gasilstvom, športom, združevanjem upokojencev, izobraževanjem, podjetništvom, čebelarstvom, strelstvom, planinarjenjem in glasbo.

Na zanimiv način so se predsedniku republike predstavili tudi preddvorski čebelarji. Predsednik ČD Preddvor Jožef Koki je povedal, da aktivno in

G. Koki izročila predsedniku Republike Slovenije dr. Türku plaketo Frana Lakmayerja.

Foto: Saša Plivk Avsec

kakovostno delo v društvu dokazujejo številna priznanja, med katerimi je 11 odličij Antona Janše III. stopnje, šest odličij Antona Janše II. stopnje, letos pa je predsednik društva prejel tudi najvišje čebelarstvo priznanje, odličje Antona Janše I. stopnje. Društva pa ne odlikujejo samo dejavnosti njegovih članov, ampak tudi zelo kakovostni pridelki, zato se številni člani lahko pohvalijo s priznanji za kvaliteten med, celo s šampionom z

letošnjega mednarodnega ocenjevanja v Gornji Radgoni.

Ob koncu je predsednik RS dr. Danilo Türk iz rok predsednika ČD Preddvor Jožefa Kokla prejel še spominsko plaketo Frana Lakmayerja, ki je vzor vsem preddvorskim čebelarjem, med, ki je bil nagrajen z nazivom šampiona, in druge medene dobrote Čebelarstva Kokl.

Saša Pivk Avsec

Nov čebelnjak v panonskem slogu v Gančanih

ČD Beltinci je 29. avgusta 2009 na domačiji najstarejšega člana društva, 84-letnega Štefana Balažica v Gančanih pripravilo Dan čebelarjev in odprtje novega čebelnjaka. Te lepe čebelarje pridelitve se je udeležilo veliko čebelarjev iz številnih sosednjih čebelarstev in drugih ljubiteljev čebelarstva. Sicer pa so v ČD Beltinci po besedah

njegovega predsednika Štefana Šemena zadovoljni, da so pridobili nov čebelnjak. Poudaril je zdajšnji pomen čebelarstva kot kmetijske panoge, ki bi ji morala dati država še več veljave. V ČD Beltinci so ponosni, da so v okviru Kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni za medeno kraljico okronali Natašo Bukovec iz Lipe, ki je tudi članica ČD Beltinci.

Novi čebelnjak, ki ga je ob svojem domu postavil Štefan Balažič, je pravi okras domačije, saj je zgrajen v panonskem slogu in pokrit s slamo. V njem je 18 čebeljih panjev, v katerih živi, se hrani in pridelava kakovosten med na tisoče čebel. Čebelar Štefan je v nov čebelnjak namestil 12 novih panjev, ki so poslikani po mesecih, in šest starih panjev z edinstvenimi podobami na panjskih končnicah. Priletni Štefan Balažič je kljub letom še podjeten čebelar, saj se s čebelarstvom ukvarja že dolgih 55 let. Ob novem čebelnjaku raste na stotine najrazličnejših medovitnih rastlin, tako da čebele medicino nabirajo kar ob svojem »novem domu«.

Jože Žerdin

Foto: Jože Žerdin

Ob Dnevu čebelarjev ČD Beltinci so svojemu namenu izročili nov čebelnjak.

Brunk – 3. Ambrožev pohod in sv. maša

Čebelarji iz Sevnice, Šentjanža in Radeč bomo v soboto, 5. decembra 2009, organizirali Ambrožev pohod na Brunk. Na pohod se bomo ob 7. uri odpravili iz Boštanja, od koder je do cilja približno tri ure hoje (tel.: 031/319-067 – g. Božič ali 041/668

305 – g. Bregar). Ob 10. uri bo v cerkvi Sv. treh kraljev na Brunku zahvalna sv. maša v počastitev čebelarstva zavetnika sv. Ambroža. Vabimo vas, da se nam pridružite tako na pohodu kot pri sv. maši.

ČD Sevnica

Ambroževa sv. maša

V farni cerkvi v Dobu pri Domžalah bo v nedeljo, 13. decembra 2009, ob 10. uri, sveta maša v spomin na sv. Ambroža. Ob tem tradicionalnem srečanju čebelarjev bo tudi blagoslov čebeljih pri-

delkov. Vljudno vabljeni praporščaki s prapori ter vsi čebelarji in čebelarke!

ČD Domžale, družina Krtina

Čebelarji posadili 6.800 sadik lipe

V program JSSČ za leto 2009, ki ga je pripravilo MKGP, je vključen tudi projekt »Skrb za ohranjanje podeželja: nakup medovitih rastlin«. Po tem projektu želimo čebelarji na celotnem ozemlju Slovenije posaditi čim več medovitih rastlin, ki bodo v prihodnje zagotavljale pašo našim čebelam. Hkrati želimo motivirati tudi lastnike kmetijskih in gozdnih zemljišč, da bi v prihodnje tudi sami sadili tovrstne rastline, saj v marsikateri krajini že primanjkuje biotske pestrosti.

Tako smo se čebelarji odločili, da bomo izmed medovitih rastlin letos posadili sadike lipe. Jeseni, ko je čas za sajenje najprimernejši, ker so rastline že v mirovanju, smo v parku ob Čebelarskem centru Slovenije posadili tri sadike lipe, to medovito drevo pa sadijo tudi čebelarji na celotnem ozemlju Slovenije. Skupaj bomo tako čebelarji letos zasadili kar 6.800 sadik lipe.

Lipa ima za Slovence še poseben simbolni pomen, čebelarji pa smo s posaditvijo lip v našem okolju čebelam v prihodnosti zagotovili obilnejšo pašo. Ob akciji sajenja lip je izšla tudi zgibanka o lipovem medu. V njej so na kratko opisane značilnosti lipe in lipovega medu, pa tudi njegova široka uporabnost.

*Tomaž Samec, svetovalec JSSČ
za zagotavljanje varne hrane*

Foto: MB

Dobrodelno-izobraževalna akcija v vrtcih je presegla vsa pričakovanja!

Stari rek pravi, da je v slogi moč. To so dokazali tudi čebelarska društva, vrtci, občine in njihovi predstavniki, ki so že tretje leto zapored združili svoje moči v vseslovenski dobrodelno-izobraževalni akciji »En dan med slovenskih čebelarjev za zajtrk v naših vrtcih«.

20. november je bil dan, na katerega se je večina otrok v slovenskih vrtcih za zajtrk posladkala z medom, ki so ga zanje zbrala slovenska čebelarska društva. Vrtcem smo podarili več kot 1500 kg kakovostnega slovenskega medu, vsi otroci v vrtcih in osnovnih šolah so prejeli tudi poučno zgibanko »Čbelica moja prijateljica 3«, vzgojiteljice v vrtcih in učiteljice v osnovnih šolah pa so prejele knjigo z ustvarjalnimi idejami »Čbela«, ki jim bo v pomoč pri ustvarjanju različnih del o kranjski sivki in čebelarstvu. V številnih vrtcih so vzgojiteljice in učiteljice v sodelovanju s čebelarji organizirale delavnice, na katerih so otrokom prek slikovnega gradiva približa-

le čebelarstvo, čebelo in njene pridelke. Otrokom v vrtcih so čebelarsko dejavnost in pomen čebelarstva za naše okolje predstavili tudi lokalni čebelarji. V različnih krajih po Sloveniji smo vrtce obiskali tudi vsi predstavniki ČZS.

V vrtcu Mengeš se nam je na medenem zajtrku pridružila tudi soproga predsednika Republike Slovenije, ga. Barbara Miklič Türk ter skupaj z otroki z navdušenjem za zajtrk pokusila med in prisluhnila predstavitvi čebelarja. Na medenem zajtrku se je ge. Miklič Türkovi v vrtcu pridružil tudi predsednik ČZS, g. Boštjan Noč.

Zajtrka v vrtcih po vsej Sloveniji se je udeležilo več kot 70 županov, podžupanov ali predstavnikov občin ter tako najbolj množično do zdaj podprlo našo dobrodelno-izobraževalno akcijo. Po zajtrku so skupaj z otroki del dneva namenili spoznavanju čebelarstva in pomena čebele za okolje. K prepoznavnosti in uspešni izvedbi akcije so veliko pripo-

Foto: MB

akcije, tako da si jih lahko ogledate tudi vi. V okviru akcije smo organizirali tudi nagradno igro, ki je priložena zgibanki »Čebelica moja prijateljica 3«, tako da bo akcija uradno sklenjena šele z žrebanjem nagrad.

Vtisi, pohvale in spodbude za nadaljevanje so preseгли vsa naša pričakovanja, to pa je še utrdilo naše prepričanje o smiselnosti nadaljevanja akcije tudi vnaprej. Z akcijo namreč nismo dosegli samo njenega cilja, to je seznaniti otroke, njihove starše, vzgojitelje in javnost s pomenom čebelarstva za okolje, ampak veliko več. Vsaj 55.000 otrokom smo s skupnimi močmi osladili dan in

mogli tudi mediji, zlasti lokalni. Vsem se zahvaljujemo za njihovo veliko medijsko podporo.

Nekaj zanimivih utrinkov akcije, ki so jih po vsej Sloveniji posneli zaposleni na ČZS ali drugi udeleženci, smo objavili na naši spletni strani www.czs.si. si v rubriki Dobrodelna akcija – utrinki dobrodelne

narisali medeni nasmeh na njihova usta. To pa je gotovo tisto, kar nam bo vsem skupaj dalo moč za nadaljevanje dobrodelno-izobraževalne akcije tudi v prihodnjih letih.

Katja Škerjanc Jurčević, svetovalka JSSČ za ekonomiko

Zahvala vsem sodelujočim

Zahvaljujemo se soprogi predsednika Republike Slovenije, ge. Barbari Miklič Türk za sodelovanje pri zajtrku v vrtcu in podporo, ki jo je izkazala naši dobrodelno-izobraževalni akciji. Hvala tudi vsem županom, županjam, podžupanom in podžupanjam ter drugim predstavnikom občin za njihovo veliko podporo, spodbudne besede in tako množično udeležbo na medenem zajtrku.

Največja HVALA pa gre vsem Vam, čebelarke in čebelarjem na terenu, ki ste podarili med za vrtece in verjeli v uspeh akcije. Posebna zahvala gre tudi vodstvom čebelarskih društev za ves trud, ki so ga vložila v zbiranje medu, saj se zavedamo, da ste s svojim prostovoljnim delom aktivno pripomogli k tako velikemu uspehu akcije!

Dokazali ste, da s skupnimi močmi lažje dosežemo zastavljene cilje. Še enkrat iskrena hvala!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

ČZS postala članica Apislavije

V kraju Nasavrky v osrednjem delu Češke je od 14. do 16. oktobra 2009 potekalo srečanje predstavnikov čebelarskih organizacij Apislavije. Delegati čebelarskih zvez slovanskih držav so se zbrali v češkem čebelarskem učnem središču Navarsky, ob katerega osrednji stavbi je tudi zanimiv čebelarski arboretum.

Po sredinem zbiranju in medsebojnem spoznavanju predstavnikov delegacij je bil v četrtek dopoldne na programu simpozij o češkem učitelju čebelarstva Josefu Antoninu Janiši, ki je deloval v obdobju cesarice Marije Terezije. Zgolj po naključju je njegovo ime zelo podobno imenu našega Janše, sicer pa je deloval kot župnik, bolj po metodah našega Petra Pavla Glavarja. Na predstavitvi je bilo kar

nekaj uglednih čeških čebelarjev, s katerimi smo ob tej priložnosti še poglobili naše prijateljstvo.

Po predstavitvi dela in življenja zaslužnega čebelarskega učitelja so se predstavile sodelujoče čebelarske organizacije (Poljska, Belorusija, Bolgarija, Slovaška in Češka), besedo pa sva dobila tudi predstavnik Slovenije (dr. Janko Božič in g. Vlado Auguštin). Udeležencem sva razdelila bogato predstavitevno gradivo o našem čebelarstvu in organizaciji foruma Apimedita&Apiquality, ki bo prihodnje leto v naši državi. Poleg tega sva vodstvu Apislavije izročila tudi pismo predsednika ČZS s pristopno izjavo, tako da bo v prihodnje Slovenija polnopravna članica te organizacije.

Popoldne smo se najprej odpravili na ogled župnije v zdajšnjem predmestju Prage, kjer je de-

loval češki učitelj čebelarstva Janiš, potem pa tudi na sedež Češke čebelarke organizacije. V njihovi knjižnici, v kateri hranijo več kot 7000 čebelarskih del, je mogoče videti tudi lepo zvezane in zložene letnike Slovenskega čebelarja.

V mrzlem, celo snežnem vremenu smo se zvečer vrnili v Nasavrky, kjer se je ob pripravah za petkovo

skupščino razvila zanimiva razprava. Na njej je bilo predstavljeno temeljno poslanstvo organizacije Apislavija, izražena pa je bila tudi želja po njenem prihodnjem razvoju. Poglavitna želja vodstva Apislavije je postati širša evropska čebelarska organizacija, ki bi lahko pomembno prispevala k razvoju čebelarstva v Evropi, predvsem pa k ustreznim političnim odločitvam. Predstavnika Slovenije sva spomnila udeležence na naš predlog za zaščito čebel, posredovan Evropski komisiji. Na petkovi skupščini je bil predstavljen in tudi sprejet predlog oz. deklaracija, ki naj bi dodatno pripomogla h krepitvi ustreznih politik Evropske unije za obstoj in razvoj čebelarstva. Deklaracija naj

bi bila nadgradnja slovenske pobude, posredovali pa naj bi jo evropskemu parlamentu.

Prihodnje leto bo minilo 100 let od prvega srečanja Apislavije v Bolgariji, članice pa želijo ta jubilej zaznamovati še posebej slovesno.

dr. Janko Božič

Pomoč čebelarskih preglednikov

Nedavno smo med čebelarji po Sloveniji izvedli pet anonimnih anket o delu čebelarskih preglednikov. Spodaj lahko preberete, kaj smo jih spraševali, povzemamo pa tudi njihove odgovore.

S kakšnim namenom ste poklicali čebelarskega preglednika?

Večina čebelarjev je čebelarske preglednike poklicala zato, da bi izvedli terensko analizo medu in jim pomagali pri določanju vrste medu. Poleg tega so skupaj z njimi opravili tudi pregled čebelnjaka ter dokumentacije, ki jo čebelarji vodijo o svojem čebelarstvu.

Katero delo je v vašem čebelarstvu opravil preglednik?

Pregledniki so pri čebelarjih izmerili vsebnost vode v medu in električno prevodnost medu, torej meritve, ki so čebelarjem v pomoč pri določanju medu. Na podlagi vprašalnika, ki so ga imeli s seboj, so čebelarjem svetovali, kaj bi bilo treba v njihovem čebelarstvu izboljšati oz. dopolniti. Čebelarski pregledniki so pregledali tudi zapiske o delu s čebelami in tako dobili vpogled v stanje čebelarstva ter v to, kje in kako čebelarijo. Odvzeli so tudi vzorce medu za analizo v laboratoriju ČZS.

Ali ste zadovoljni s svetovanjem preglednika?
Čebelarji so s svetovanjem čebelarskih pregle-

dnikov zadovoljni, saj so jim poleg opravljene terenske analize medu tudi svetovali, kako naj v svojem čebelarstvu kaj izboljšajo. Tako so čebelarji v pogovoru s pregledniki dobili koristne informacije glede svojega čebelarjenja. Čebelarji, ki so jih pregledniki že obiskali, bodo na skupne sestanke svojega društva povabili tudi čebelarskega preglednika, ki deluje na njihovem območju, da ga bodo spoznali tudi preostali člani društva.

Ali boste tudi v prihodnje ohranili stik s čebelarskim preglednikom?

Na to vprašanje so čebelarji odgovorili, da bodo to v vsakem primeru storili tudi v prihodnje, saj se tako čebelarji kot preglednik samo na ta način lahko seznanijo s težavami, ki se pojavljajo na območju njihovega delovanja. Tako bodo tudi čebelarski pregledniki spoznali dejanske razmere na terenu, za katerega so pristojni, to pa jim bo olajšalo delo. Ob koncu so čebelarji pohvalili delo čebelarskih preglednikov, saj je njihov pristop zelo pozitiven. Po njihovem mnenju bi jih morali v prihodnje na posvet povabiti vsi čebelarji. Zavedati se je namreč treba, da lahko le zaupanje med čebelarjem in čebelarskim preglednikom vodi v napredek čebelarstva in v pridelavo kakovostnih čebeljih pridelkov za naše porabnike.

*Tomaž Samec, svetovalec JSSČ
za zagotavljanje varne hrane*

Jesenske promocijske dejavnosti ČZS in JSSČ

Najprimernejši čas za oglaševanje koristnosti čebeljih izdelkov in pridelkov je za čebelarje prav gotovo jeseni, ko se ljudje vse bolj pripravljajo na obdobje prehladnih obolenj ter za povečanje odpornosti vse več posejajo po medu ter drugih čebeljih pridelkih in izdelkih.

ČZS in JSSČ sta tako oktobra svojo pozornost namenila ozaveščanju širše javnosti o čebeljih pridelkih in izdelkih in s tem tudi o slovenskem čebelarstvu. Če morda niste zasledili naše promocije v medijih, vam predstavljamo tiste, v katerih smo promovirali aktivno slovensko čebelarstvo.

V dneh od 20. do 29. oktobra smo v odmevnejših slovenskih časopisih (Nedeljski dnevnik, Finance) in revijah (Jana, Lisa in Anja) oglaševali ugodne vplive uživanja medu.

Čebelji pridelki so odlično poslovno darilo

Darilo, ki ga ljubitelji pomembnega partnerstva, ki iščejo kakovostne izdelke, cenijo. Čebelji pridelki so odlična poslovna darila, ki jih lahko uporabimo v različnih priložnostih. Čebelji pridelki so odlična poslovna darila, ki jih lahko uporabimo v različnih priložnostih. Čebelji pridelki so odlična poslovna darila, ki jih lahko uporabimo v različnih priložnostih.

Foto: arhiv ČZS

Članek v časniku Finance

zo medu na spletni strani www.slovenskimed.si ter tako obvestili javnost o možnostih nakupa medu pri lokalnih čebelarjih, ki so

že vključeni v to borzo. Posebna pozornost je bila namenjena tudi apiterapiji, zato smo promocijsko zloženko o tem dodali eni izmed omenjenih revij. V Nedeljskem dnevniku je bilo 11. novembra predstavljeno tudi delovanje ČZS in JSSČ, v pozitivni luči pa tudi slovensko čebelarstvo nasploh. V časniku Finance smo v oglasih posebno pozornost namenili čebeljim pridelkom in izdelkom kot ekskluzivni možnosti za (poslovna) obdarovanja. Promocija čebeljih pridelkov in izdelkov kot poslovnih daril je bila še posebej poudarjena v prilogi časnika Finance Obdarovanje, ki je izšla konec novembra.

Namen promocijskih dejavnosti je bil prav gotovo dosežen, saj smo z oglaševanjem zbudili pozornost javnosti za slovensko čebelarstvo. Pozneje smo namreč v medijih opazili kar nekaj člankov in televizijskih oddaj o ugodnih vplivih medu in drugih čebeljih pridelkov in izdelkov v boju proti grozeči novi gripi.

Oglaševanje slovenskega čebelarstva ter čebeljih pridelkov in izdelkov je gotovo tisto področje, na katerem lahko vsi skupaj poskrbimo, da bomo s stalnim pojavljanjem v medijih povečali tako prepoznavnost slovenskih čebelarjev kot tudi ozaveščenost o neštetih možnostih uporabe čebeljih pridelkov in izdelkov.

Katja Škerjanc Jurčević, svetovalka JŠSČ za ekonomiko

Avtomobilska prikolica za prevoz čebel

Za Slovenijo je značilno, da je geografsko in klimatsko zelo razgibana. Temu primerno so pisane in različne tudi rastlinske združbe, ki dajejo pašo našim čebelam. Če jih želimo čim bolje izkoristiti in pridelati čim več medu, moramo čebele intenzivno prevažati z enega pasišča na drugega.

Sicer pa prevažanje čebel na različne paše ni nikakršna novodobna iznajdba. Že pred več kot 200 leti je prevoz kranjčev na pašo opisal naš veliki čebelarski učitelj Anton Janša. Po drugi svetovni vojni so slovenski čebelarji množično vozili svoje panje po železnici na bogata pasišča sosednjih republik nekdanje skupne države.

Zaradi velikih naporov in pomanjkanja delovne sile ob takem načinu prevažanja panjev si je pozneje veliko čebelarjev omislilo čebelnjake na kolesih. Listovni AŽ-panj, ki ga je mogoče lepo zlagati v skladišnice, in občudovanja vredna iznajdljivost naših čebelarjev sta obrodila številne praktične rešitve prevoza čebel na daljše in krajše razdalje. Tako so se v prevozne čebelnjake spremenili dotrajani avtobusi, večji in manjši tovornjaki, prikolice in različni zabojniki.

Z nastankom nove države in novih meja so se skrajšale razdalje za prevoz čebel na pašo, s tem pa se je zmanjšalo tudi zanimanje za ta način čebelarjenja. K temu je pripomogla tudi nova zakonodaja, ki je uvedla visoke cene za registracijo in cestnine ter nove ekološke takse. Da pa prevoz čebel ne bi izumrl in da čebelje paše ne bi ostale neizrabljene, smo se v Javni svetovalni službi v čebelarstvu na ČZS odločili spodbuditi izdelavo tipske avtomobilske prikolice za prevoz čebeljih panjev.

Naš cilj je izdelati tipsko avtomobilsko prikolico za prevoz največ 10 AŽ- oz. nakladnih panjev, ki bo ustrezala mednarodnim predpisom ECE in predpisom o homologaciji in ki jo bo mogoče prevažati z izpitom B-kategorije. Prototipa prikolic nameravamo predstaviti na čebelarskem posvetu marca prihodnje leto v Celju.

Ker ste čebelarji številni gotovo že našli izvirne rešitve glede tega, vas prosimo, da svoje ideje, rešitve oz. fotografije že izdelanih prikolic pošljete na e-naslov: vlado.augustin@czs.si ali pokličete tel. št.: 040/436 516.

Vlado Augustin, svetovalac JSSČ za tehnologijo

Izobraževanje v letu 2010

Za vsakega čebelarja sta za učinkovito in uspešno čebelarjenje odločilna izobraževanje in strokovno usposabljanje. Iz zgodovine vemo, da so bili slovenski čebelarji umni ter da so svoje znanje prenašali doma in po svetu. Tega se zavedamo tudi dandanes, zato si prizadevamo, da bi na področju izobraževanja naredili korak ali dva naprej.

Osrednja tema seje UO ČZS, ki je bila 5. novembra 2009, je bila namenjena izobraževanju. Na predlog komisije za izobraževanje je upravni odbor sprejel vrsto programov za načrtno izobraževanje in usposabljanje tako začetnikov kot bolj izkušenih čebelarjev. Poleg teh programov je UO sprejel tudi program izobraževanja in usposabljanja za leto 2010. Program je nastal na podlagi letnega programa izvajanja JSSČ v letu 2009 ter v skladu z lani sprejetim dokumentom Strategija izobraževanja pri Čebelarški zvezi Slovenije. Vsebina letnega programa obsega vse izobraževalne dejavnosti, ki jih je ČZS izvajala že doslej. Poglavitna novost pa je ta, da so specifična usposabljanja po posameznih področjih ovrednotena s številom ur. Celotno število ur (480), ki jih imamo za ta namen na razpolago, smo razdelili v pet področij, in sicer:

- biologija čebelje družine – 20 % ur,
- tehnologija čebelarjenja in oskrba čebeljih družin – 30 % ur,
- pridobivanje čebeljih pridelkov – 30 % ur,
- trženje čebeljih pridelkov – 15 % ur,
- zakonodaja in predpisi – 5 % ur.

Usposabljanja bodo na ta način postala vsebinsko bolj usmerjena in vodena. V začetni fazi bodo to že prej omenjena področja, pozneje pa bomo skušali usposabljanja usmerjati v posamezne teme v okviru določenih področij.

Druga novost tega programa je, da povečujemo število praktičnih delavnic in izobraževanja na terenu. Ta pristop je po našem prepričanju potreben in primeren, saj lahko teoretično znanje vsak čebelar pridobiva na različne načine. Pri tem so mu v pomoč sodobne tehnike in tehnologije, ne nazadnje pa imamo e-šolo tudi na ČZS. To vrsto izobraževanja nameravamo prihodnje leto še poglobiti in posodobiti.

V novembrski številki Slovenskega čebelarja je bil objavljen razpis usposabljanj za leto 2010. Komisija za izobraževanje bo vse prispele vloge pregledala in jih v skladu z načrtom izobraževanja ČZS za leto 2010 ter razpoložljivimi sredstvi skušala tudi realizirati. Poseben poudarek nameravamo prihodnje leto nameniti tistim regijam in društvom, ki so imela letos in v preteklosti najmanj izobraževanj. Treba bo ugotoviti in analizirati vzroke, ki so privedli do takega stanja.

Izobraževanje je za čebelarje vseživljenjski učni proces, ta pa bo med čebelarji vedno bolj sprejet samo z ustreznimi spodbudami in ustrežno organizacijo.

Aleš Rodman, podpredsednik ČZS

Cilj tematskih okroglih miz

ČZS oz. JSSČ je novembra organizirala prvo okroglo mizo, tovrstna srečanja z različnimi temami, kot so npr. pašni redi, zaščita pred medvedom, rodovniška vzreja čebeljih matic, čebelarjenje v AŽ- in LR-panju, trženje geografskih označb, zdravstveno stanje čebeljih družin oz. preprečevanje hude gnilobe itd., pa bomo po vsej Sloveniji pripravljali tudi prihodnje leto. Cilji okroglih miz so predstaviti problem posameznega območja, doseči boljše informiranost javnosti o problematiki ter spodbuditi

pristojne k reševanju problemov ter k medsebojnemu povezovanju in sodelovanju.

Gostje okroglih miz bodo teoretiki, praktiki, predstavniki ministrstva in strokovnih služb. Na njih bomo predstavili najnovejše razmere in poiskali možnosti za rešitev. Vse čebelarje vabimo, da se v čim večjem številu udeležite tovrstnih prireditev, o datumih, krajih in temah pa vas bomo obveščali na straneh revije Slovenski čebelar.

Lidija Senič, vodja JSSČ

inž. JOŽE KUNSTELJ, s. p.

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 70 27,
GSM: 031 893 276, e-pošta: jm-kunstelj@volja.net
Izdelujemo: 3-, 4- in 5-satna točila za med.
Ponujamo plastične ventile in posode za med s
prostornino 50, 70 in 100 litrov. UGODNO!

ANA KUNSTELJ, s. p.

ŠIVILJSTVO KUNSTELJ

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 80 27,
GSM: 031 352 797, e-pošta: jm-kunstelj@volja.net
Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna na vročino),
ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE IN DRUGO ČEBELARSKO
OPREMO.

Ponudba ČZS

I. ČEBELARSKA LITERATURA:

Naslov	Cena z DDV v prodaji na drobno
Med in zdravje	41,60
Čebela se predstavi	6,32
Priročnik za čebelarje začetnike	1,70
Večjezični slovar čebelarskih izrazov	5,00
Čebelji pridelki – pridobivanje in trženje	6,32
Ajda	6,65
Anton Janša – Popolni nauk za vse čebelarje	5,00
Čebeloreja	5,00
Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje I. del	43,40
Propolis	4,34
Čebela – ustvarjalne ideje	2,17

II. GRADIVA NA DVD in VHS:

Slovesno odprtje Čebelarskega centra Slovenije - VHS	7,40
Multimedijski učni film »Čebelarstvo« - DVD	10,00
Varoja - DVD	5,50
S čebelo do medu - DVD	5,50

III. NALEPKJE IN PRELEPKJE:

Nalepka za kozarec 720 ml (stari in novi tip)	0,024
Nalepka za kozarec 720 ml (stari in novi tip) z dotiskom	0,03
Nalepka za kozarec 370 ml (novi tip)	0,024
Nalepka za kozarec 370 ml (novi tip) z dotiskom	0,03
Nalepka za kozarec 212 ml (novi tip)	0,022
Prelepka za med	0,018
Prelepka KBZ	0,02
Prelepka SMGO	0,02

IV. ODLIČJA IN DIPLOME

Odličja Antona Janše - komplet	23,75
Obrazec priznanja	1,00

V. SLOVENSKI ČEBELAR:

Slovenski čebelar - za člane - cena za izvod	4,00
Slovenski čebelar - za nečlane - cena za izvod	5,00
Slovenski čebelar - letna naročnina za domače naročnike	43,00
Slovenski čebelar - letna naročnina za naročnike v tujini	50,00

Cene veljajo fcco Čebelarska zveza Slovenije. Vse dodatne informacije so vam na voljo v tajništvu ČZS, po tel. št.: 01/729 61 00.

Članarina za leto 2010

Upravni odbor ČZS je na svoji 8. redni seji, 5. novembra 2009, sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2010. Enotna članarina ČZS za leto 2010 bo 36 EUR na člana.

Znižana članarina za člane, ki so dopolnili 80 let starosti, ter čebelarje invalide I. stopnje bo 20 EUR, znižana članarina za učence, dijake in študente bo 15 EUR, članarina za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 EUR.

Blagajnike oziroma vodstva čebelarskih društev prosimo, da najpozneje do konca januarja 2010 zberejo članarino in jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. 02300-0013332083. V okene Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro vašega društva.

Naročnina na revijo Slovenski čebelar v letu 2010 je 45 EUR za Slovenijo in 50 EUR za tujino. Cena posameznega izvoda je 4 EUR za člane in 7 EUR za nečlane.

Blagajnikom in vodstvom čebelarskih društev se zahvalujemo za njihovo požrtvovalno delo.

Na podlagi sklepa UO ČZS pripada čebelarskemu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine za ČZS nagrada v višini 21 EUR. Društva torej za nove člane v letu 2010 nakažejo ČZS 15 EUR, razliko do enotne članarine v višini 21 EUR pa obdržijo kot nagrado. Tako želimo v našo organizacijo privabiti čim več članov.

Razpis za soorganizacijo čebelarskega praznika v letih 2011 in 2012

ČZS vabi vse čebelarske organizacije k sodelovanju pri organizaciji slovenskega čebelarskega praznika v letih 2011 in 2012. Slovenski čebelarski praznik praznujemo na soboto, ki je najbližja 20. maju, rojstnemu dnevu Antona Janše.

Čebelarske organizacije vabimo, da pisno izrazijo namero za prevzem soorganizacije slovenskega čebelarskega praznika v letih 2011 in 2012 ter jo do 28. februarja 2010 posredujejo na naslov ČZS. Že vnaprej se vam zahvalujemo za vaše sodelovanje.

Urniki usposabljanj

ČZS nadaljuje svoj program usposabljanja čebelarjev. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. Iz objektivnih razlogov je

lahko urnik naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si.

Datum	Čas	Tema	Predavatelj	Kraj	Kontakt
2. dec.	17.00	Ekonomika pridelave in predelave čebeljih pridelkov	Milan Meglič	Gostišče Marof, Na Marofu	g. Knežič 040/455 855
3. dec.	14.00	Uporaba oksalne kisline za zatiranje varoj	Vlado Augustin	Rakek	g. Palčič 031/618 900
3. dec.	17.00	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	Franc Šivic	Ljudska univerza Radovljica	g. Luznar 041/948 077
4. dec.	17.00	Tehnologija čebelarjenja v LR - nakladnih panjih	Franc Prezelj	Ribiški dom Litija	g. Novšek 031/300 957
5. dec.	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Zavod za gozdove Idrija, Ahacijev trg 2	g. Rupnik 05/377 71 32
5. dec.	10.00	Opraviła in dejavnosti čebelarjev v zimski dobi	Franc Panker	Vaški gasilski dom Nova vas	g. Bezjak 031/285 211
6. dec.	9.00	Vzreja čebeljih družin in čebeljih matic	Janez Kropivšek	ČD Straža Dolenjske toplice	g. Turk 040/777 847
6. dec.	15.00	Tehnologija čebelarjenja z dvo-, trietažnim listovnim panjem	Franc Prezelj	Družbeni center, Krka 1a	g. Kambič 041/989 128
10. dec.	17.00	Čebelarški turizem	Franc Šivic	Dvorana Konjičanka, Slovenske Konjice	G. Kokalj 040/268 803
11. dec.	16.00	Pregledi čebeljih družin in rojenje čebel	Franc Prezelj	Zadružni dom Zadvor, Cesta II. grupe odredov 43	g. Rus 031/717 355
11. dec.	18.00	Pridobivanje in predelava voska	Aleksander Mikuš	Gasilskem domu Tacen	Tone Tome 041/561 548
12. dec.	9.00	Tehnologija čebelarjenja z dvo-, trietažnim listovnim panjem	Franc Panker	Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj	ga. Pihlar 051/456 650
12. dec.	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik in Vlado Pušnik	Kulturni dom Rogaška Slatina	g. Janžek 031/608 879
13. dec.	10.00	Izdelava medenih pijač	Franc Absec	Družbeni center, Krka 1a	g. Kambič 041 989 128
15. dec.	18.00	Tehnologija čebelarjenja z dvo-, trietažnim listovnim panjem	Franc Gosar	KZ Medvode	g. Ločniškar 041/310 182
17. dec.	17.00	Ekološko čebelarjenje	Milan Meglič	Čebelarški dom Šmarje pri Jelšah	g. Pušnik 031/518 411
17. dec.	17.00	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	Franc Šivic	Dom čebelarjev Brode	g. Novak 041/590 166
17. dec.	18.00	Tehnologija čebelarjenja z dvo-, trietažnim listovnim panjem	Franc Gosar	Dvorana Skaručna, Skaručna 42, Vodice	g. Gosar 041/767 595
Program zatiranja varoze					
4. dec.	17.00	Apitehnični ukrepi	Franc Gosar, Borut Preinfalk	Gasilski dom, Stična	g. Zaletel 041/775 333
10. dec.	15.00	Apitehnični ukrepi	Milan Meglič, Vida Lešnik	Krajevna skupnost Velka, Velka Sladki Vrh	g. Polič 041/536 445
10. dec.	15.00	Apitehnični ukrepi	Franc Gosar, Borut Preinfalk	Zavod za gluhe in naglušne, Vojkova 74, Ljubljana	g. Holzbauer 041/683 245
18. dec.	17.00	Apitehnični ukrepi	Franc Gosar, Borut Preinfalk	OŠ Dolsko	g. Mlakar 031/656 055

Potopisno predavanje o kitajskem čebelarstvu

V prijetnem okolju Čebelarke knjižnice Janeza Goličnika na ČZS bo v torek, 22. decembra 2009, ob 17. uri, tematski večer o kitajskem čebelarstvu. Predstavila ga bosta čebelarja g. Anže Sobočan in gdč. Maja Kozinc. Potopisno predavanje o zanimivostih in posebnostih kitajskega čebelarstva bo spremljala projekcija številnih fotografij in prizorov. V okviru tematskega večer-

ra si bomo ogledali tudi krajši 20-minutni film (s slovenskimi podnapisi) o tradicionalnem načinu gojenja *Apis cerana* in modernizaciji kitajskega čebelarstva. Obisk predavanja je brezplačen, potrebna pa je predhodna najava na 051/637 204 (g. Marko Borko).

Vljudno vabljeni!

MB

LR-panji za čebelarske krožke

ČZS oz. JSSČ je prejšnji mesec za delovanje čebelarskih krožkov kupila 92 kompletov LR-panjev s sestavnimi deli. Panji bodo mentorjem in članom čebelarskih krožkov v pomoč pri izvajanju učnega načrta na področju praktičnega dela v

panju in pri čebelji družini. Mentorji čebelarskih krožkov bodo panje lahko prevzeli od 1. marca 2010 naprej, o vsem pa bodo obveščeni še s posebnim dopisom.

Lidija Senič, vodja JSSČ

Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu

Vsako živilo, ki je dano v promet, mora biti varno in vsak čebelar, ki pridelava več medu, kot ga porabi sam, mora imeti vzpostavljen notranji nadzor po načelih sistema HACCP. Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu so dokument, na podlagi katerega čebelar izvaja samokontrolo pri pridelavi, predelavi in distribuciji čebeljih pri-

delkov, prav tako pa so tudi eden izmed pogojev pri kandidiranju čebelarjev za finančno pomoč države. Za usposabljanja po načelih sistema HACCP na vašem območju se lahko dogovorite z go. Janjo Podlesnik po tel., št. 01/729 61 24.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ
za zagotavljanje varne hrane

MALI OGLASI

PRODAM

Čist, zelo kakovosten vosek, 500 kg, cena po dogovoru, tel.: 031/615 927.

Suh propolis, tel.: 041/676 593.

Večjo količino odličnega akacijevega medu, nabranega v gozdovih ob izviru reke Sotle, mogoča je tudi menjava za cvetlični ali kostanjev med, tel.: 03/810 60 06 (zvečer).

15 AŽ trietažnih 8-satarjev in 10 AŽ 10-satarjev ter nekaj prašičkov, tel.: 041/487 742.

Cvetni prah, tel.: 040/249 323.

Kvalitetno domače žganje, primerno za medeni liker, medicino (ugodno), tel.: 041/641 009.

Različne vrste medu, tel.: 01/787 53 09.

20 novih AŽ-panjev 10-satarjev ter 10 novih AŽ-panjev 7-satarjev, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Različne vrste medu, večje količine dostavimo na dom, tel.: 02/792 33 31, 02/792 37 61, 041/784 775.

10 novih AŽ-panjev 10-satarjev in 15 lovilcev rojev, tel.: 041/822 366.

Avtoprikolico za 14 AŽ panjev, s panji ali brez, tel.: 041/530 228.

KUPIM

Revijo Slovenski čebelar, vse letnike, tel.: 031/619 961.

PODARIM

Večje število rabljenih nakladnih panjev in opremo (točilo), tel.: 041/646 315.

MATIJA JERMANČIČ 1925–2009

Tako kot je generacija petin-tridesetih družin Matijevih čebelic za letos sklenila svojo delovno sezono in brez slovesa odšla iz panjev, je po hudi bolezni v 85. letu starosti svoje najbližje, vaščane Jelovca, znanca in člana ČD Sevnica, ki jim je bil zvest do svojih zadnjih dni, zapustil tudi Matija Jermančič.

V imenu ČD Sevnica, ČZS, KS Boštanj se je od Matije z govorom poslovil podpredsednik društva Janez Levstik. Na zadnjo pot smo ga 28. avgusta 2009 v Boštanju spospremili s častno stražo v slovesnih čebelarških oblekah in tudi z društvenimi podpori sosednjih ČD.

Janez Levstik, ČD Sevnica

FRANJO PREGELJ 1934–2009

Umril je naš prijatelj in dolgoletni član ČD Litija Franjo Pregelj, ki je bil dejaven tudi v različnih organih društva.

Še nedavno se je udeležil našega rednega mesečnega druženja. Novica o njegovi smrti nas je zelo presenetila, zato nismo mogli doumeti, da ga ne bo več med nami. Odšel je nenadoma, ne da bi bil bolan, odšel za vedno. Prizadeti in žalostni smo ob tako nenadni izgubi našega dolgoletnega člana. Pokojni Franjo je bil v društvu zelo dejaven in pogosto smo se srečevali. Bil je človek jasne in iskrene besede, odkrito je povedal, kar je mislil. Njegovo čebelarjenje je bilo nekoliko drugačno od čebelarjenja večine drugih članov društva. Večina jih namreč čebelari v AŽ-panjih, pokojni Franjo pa je čebelaril z nakladnimi panji. Bil je uspešen čebelar in tudi letos se je pohvalil z dobrim donosom. Na našem zadnjem srečanju smo se dogovorili, da si bomo ogledali njegove čebele. Žal je ta načrt preprečila njegova zgodnja smrt.

Franja bomo zelo pogrešali. Pogrešali bomo njegovo živahno dejavnost, njegove odločne in jasne besede. S svojo osebnostjo je dajal našemu društvu svojevrsten pečat, zato nas je njegova smrt še toliko bolj prizadela. Dragi Franjo! Počivaj v miru, mi pa se te bomo vedno spominjali.

ČD Litija

BOGDAN MARTIN 1941–2008

Konec decembra lani, ko je narava že počivala smo izvedeli, da nas je zapustil dolgoletni član Čebelarškega društva Ljutomer Bogdan Martin.

Rodil se je leta 1941 v Štrigovi in se izučil za kovača. Leta 1968 se je priselil v prleško vasico Pristava. Že kmalu po priselitvi, to je leta 1974, se je začela tudi njegova čebelarska pot. Sprva je čebelaril s šestimi panji, zadnja leta pa kar s približno 200 družinami. Dokaz za to, da njegov trud in delo s čebelami nista bila zaman, je da zdaj za njegove čebele skrbi njegov sin.

Bogdan Martin je bil kot član ČD Ljutomer dolga leta poverjenik, predsednik društva ter član različnih komisij. Bil je zagovornik zasajanja medovitih rastlin. Nazadnje je bil predsednik NO ČD Ljutomer. Za svoje dolgoletno delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter različna društvena priznanja. Za njegovo delo in trud smo mu čebelarji v ČD Ljutomer zelo hvaležni.

Bogdan Martin je bil kot član ČD Ljutomer dolga leta poverjenik, predsednik društva ter član različnih komisij. Bil je zagovornik zasajanja medovitih rastlin. Nazadnje je bil predsednik NO ČD Ljutomer. Za svoje dolgoletno delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter različna društvena priznanja. Za njegovo delo in trud smo mu čebelarji v ČD Ljutomer zelo hvaležni.

ČD Ljutomer

SPOŠTOVANE ČEBELARKE IN CENJENI ČEBELARJI!

Prodamo vrtljivo stojalo s šestimi posodami za točenje medu, v katere lahko natočite po 60 kg medu. Vse posode so ogrevane s termostatom in iz nerjavečega materiala. Cena po dogovoru.

Želimo vam vesele praznike ter zdravo, zadovoljno in medeno novo leto 2010.

Tudi v novem letu se veselimo sodelovanja z Vami in se še naprej priporočamo.

Čebelarstvo PISLAK
Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Tel.: 02/796 10 51 (med 8. in 11. uro dopoldne) ali info@cebelarstvo-pislak.si, www.cebelarstvo-pislak.si

FRANC GRADIŠEK 1931–2009

Povsem iznenada, kot bi ga kdo ugrabil, je vrste našega društva za vedno zapustil naš France. S čebelarstvom se je povezal kot ravnatelj osnovne šole v Polju pri Ljubljani, saj je domačim čebelarjem in ČZS dajal na razpolago prostore in učne pripomočke za izobraževanje in usposabljanje. Številni, predvsem starejši čebelarji, se še spominjamo, da sta bila vsakoletna čebelarska razstava in seminar ČZS najprej v prostorih OŠ v Polju.

V ČD Dolsko se je kot čebelar z manjšim številom čebeljih družin včlanil leta 1986 ter takoj postal član in predsednik nadzornega odbora in častnega razsodišča, ki ga je vodil do prezgodnje smrti. Velikokrat je organiziral ali sodeloval pri pripravi strokovnih čebelarskih izletov po domovini in v zamejstvu, sodeloval pri pripravi proslav in izobraževalnih srečanj, saj se je poleg čebelarstva razdajal tudi v turističnem društvu ter v drugih občinskih in regijskih organizacijah.

Za svoje delo je prejel več pisnih priznanj in odličje Antona Janše III. stopnje. V spominu ga bomo ohranili kot iskričnega in živahnega sogovornika, ki je vedno poskrbel, da družbi okoli njega ni bilo dolgčas.

ČD Dolsko

ALOJZ ČEBAŠEK 1936–2009

Rodil se je pred 73. leti v številni Rotarjevi družini. Alojzu je bilo delo že kot mlademu fantu v veliko veselje. Opazil je lepoto narave, saj je rad zahajal v hribe, kjer ga je pre-

vzemal gorski zrak. Kmalu so ga privabile tudi čebele. Ustvaril si je topel dom in prijetno družino, ki ga je spremljala pri njegovem vestnem delu. Nikoli mu ni bilo težko pomagati domačim in prijateljem.

Ure in ure je preživel v čebelnjaku in užival v nežnem brenčanju čebel. Bil je vnet čebelar, zato se je vključil v naše čebelarsko društvo. Naš član je bil vse do letošnjega poletja, ko smo se za vedno poslovili od njega.

Svoje znanje in izkušnje je vedno rad delil z drugimi čebelarji, še zlasti pa je bil velik vzornik mladim čebelarjem našega društva. Odšel je sredi poletja, ko so ga marljive čebele hotele nagraditi za ves trud, ki ga je leta in leta vlagal vanje.

Za dolgoletno delo v ČD Šenčur in Voklo je prejel tudi odličje Antona Janše II. stopnje. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Šenčur

PAVLA KOLENC 1927–2009

V sredo, 7. junija 2009, smo se poslovili od Pavle Kolenc, dobre žene in matere ter prijazne in urejene gospe.

Njeno življenje se je začelo 29. novembra 1927 na Sapu pri Šmarju v številni družini Pucihar. Njena velika želja je bila, da bi se šolala, a se ji ni uresničila, saj je ostala doma in vse do poroke delala na kmetiji. Poročila se je z Antonom Kolencem, zaposlila pa v znani tovarni bonbonov Šumi. Z možem sta zgradila hišo in si ustvarila lepo družino s tremi otroki. Gospa Pavla je morala trdo delati, da je družini omogočila topel dom in naraščaju srečno otroštvo. Mož je bil tudi čebelar in Pavla mu je pomagala

pri delu s čebelami. Skupaj z možem sta bila dejavna v čebelarskem društvu, v njem pa je gospa Pavla zaslovela zlasti zaradi sladkih dobrot, ki jih je prispevala za veselice in druge čebelarske prireditve. Za njeno delo v čebelarstvu ji je Društvo čebelarjev Carnica Grosuplje leta 2006 podelilo odličje Antona Janše III. stopnje

Pokojna gospa Pavla je bila tudi družabna, rada je pela, svoj lepi glas pa je razdajala v različnih pevskih zborih.

V zadnjih letih se je drugim starostnim težavam pridružila še huda bolezen in sprejela jo je vdano in potrpežljivo kot tudi vse druge preizkušnje v življenju.

Čebelarji in čebelarke smo se od Pavle poslovili z društvenim praporom. Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Društvo čebelarjev Carnica
Grosuplje

IVAN BALOH 1937–2009

Aprila letos smo se na pokopališču na Izlakah poslovili od našega člana Ivana Baloha, po doma-

če Grobovškovega Ivana. Svoj dom in kmetijo je imel na strmem pobočju pod Zasavsko Sveto goro. Tam si je ustvaril družino, obnovil dom in kupil kmetijske stroje, kljub temu pa je bilo treba na tej brežini veliko postoriti tudi ročno. Bil je dober prijatelj in vsakomur je rad priskočil na pomoč. Ker se je zelo rad družil z drugimi ljudmi, je velikokrat postregel mimoidočim in z njimi pokramljal. Vsak dan pa je hodil tudi na delo v rudnik Kisovec. Po upokojitvi je še bolj priprjel za delo na kmetiji. Nadvse rad je imel svoje domače živali.

Zanimati se je začel tudi za čebele. Priskrbel si je nekaj pa-

njev s čebelami in te so mu bile v veliko veselje. Spremljal je njihovo življenje in se veselil njihovega živahnega brenčanja na sadnem drevju in cvetju okoli svojega doma. Veselil se je vsakega sata medu, ki so ga nabrale njegove ljubljenske. Takoj se je včlanil v čebelarstvo in se v želji po dodatnem znanju udeleževal vseh predavanj in delavnic. Bil je družaben in prijeten sogovornik. Ženo sta se rada udeleževala naših družabnih srečanj in ekskurzij, na katerih se veliko naučimo in na katerih je tudi priložnost za izmenjavo teoretičnega in praktičnega znanja. Njegova želja, da bi povečal število čebeljih družin, pa bo žal, ostala neuresničena.

Spominjali se ga bomo kot dobrega in poštenega prijatelja.

*Na prvi polet so se že podale,
tvoje čebelice, ljubljenske male,
zapustil si jih in odšel,
kdo zdaj bo zanje skrbel?*

ČD Zagorje ob Savi

ZDRAVKO REBERŠEK 1924–2009

Marca, ko se čebele že pripravljajo na prve polete iz panjev, je na pot brez vrnitve odšel član našega društva

Zdravko Reberšek. K zadnjemu počitku smo ga pospremili na pokopališču v Šentgotardu. Za čebelarjenje ga je navdušil brat Stanko in začela sta čebelariti z dvema družinama, Stanko v Kisovcu, Zdravko pa v Polšini pri Trojanah, kjer si je v bližini svojega doma postavil majhen čebelnjak. Dokler je bil še mlajši, je skrbel za šestnajst družin. Ker je zbolel, je začel počasi zmanjševati tudi število čebeljih družin. Zaradi uničujočega pohoda varoj in tudi zaradi poslabšanja svojega zdravstvenega stanja pa je počasi izgubil

voljo in moč za delo v čebelnjaku.

Zdravko je bil zelo družaben in vesel človek. S svojo duhovitostjo nas je zabaval na številnih družabnih srečanjih, ki se jih je zelo rad udeleževal. Bili smo veseli, kadar je šel z nami na izlet, saj smo vedeli, da se bomo spet od srca nasmejali njegovim počasi povedanim šalām. Rad se je z drugimi čebelarji pogovarjal o svojih čebelarskih izkušnjah, vestno pa je obiskoval tudi različne tečaje in predavanja. V njegovi družbi nam je bilo vedno prijetno, zato se ga bomo še dolgo radi spominjali.

*Ljubil je svojo zemljo domačo,
prav tako rad imel je čebele,
kadar bo sonce zemljo ogrelo,
bodo na grob njegov priletele.*

ČD Zagorje ob Savi

IVAN STRADOVNIK 1927–2009

Na pragu pomladi se je končala življenjska pot člana ČD Gornji Grad Ivana Stradovnika - Hostnika. Žaro z njegovimi posmrtnimi ostanki smo na zadnjo pot na pokopališče v Bočni pri Gornjem Gradu pospremili 7. aprila letos. Za nas čebelarje je pomlad najlepši del leta, še posebej, kadar na lep sončen dan opazujemo svoje ljubljenske pred našim svetiščem - čebelnjakom. Takrat presojava, kako so preživele dolgo zimsko obdobje. Veselimo se pogleda na njihovo množično izletavanje in poslušanja njihovega živahnega brenčanja pred panji. Žalostni pa smo, če vsega tega ni ne videti ne slišati. Pokojni Ivan je več kot pol stoletja vsako pomlad pred svojim čebelnjakom spremljal to dogajanje. Že lansko jesen pa mu je bolezen preprečila, da bi čebele pripravil na dolgo zimsko mirovanje, njihovega radostnega prebujenja v pa-

njih spomladi pa ni več dočkal.

S skrivnostmi življenja teh nekročenih domačih živali - čebel se je seznanil že v svoji rani mladosti pri svojem starem očetu, čebelarju v Novi Štifti. Tam je zagledal luč sveta in tam je preživel tudi zgodnja otroška leta. Zanimiv je začetek njegovega čebelarjenja. Ko se je z mamo preselil k očetu v Bočno, pri hiši ni bilo čebel, Ivan pa je želel čebelariti. Leta 1954 je od nekod priletel roj čebel in si iskal novo domovanje nad vhodnimi vrati njegovega doma. Ivan je hitro naredil kranjčiču podoben zaboj in roj ogrebel. Ker je bil po poklicu mizar, si je panje pozneje izdeloval sam. Postavil si je čebelnjak in ostal čebelar zvest do konca življenja. Nikoli ni čebelaril z več kot desetimi družinama, v zadnjem obdobju pa je bilo v njegovem čebelnjaku le še nekaj družin.

Zvest član naše čebelarstvo organizacije je bil od leta 1955. Več mandatov, natančneje, od leta 1985 do 1993, je bil član UO našega društva. Vedno je rad prihajal med svoje stanovske prijatelje, bodisi na sestanke in občne zборе bodisi na naša srečanja, ki pri čebelnjakih naših članov potekajo že vrsto let.

Za delo v ČD je prejel odličje Antona Janše III. stopnje, Zgornjesavinjska čebelarstvo zveza pa mu je podelila priznanji ob njegovih okroglih življenjskih jubilejih, ob 70- in 80-letnici. Na vse to je bil zelo ponosen, kajti kdor je prestopil prag njegove hiše, je na steni poleg drugih priznanj takoj opazil tudi vsa čebelarska.

Na njegovem grobu so zacvetele dehteče rožice, ki so jih obiskovale njegove ljubljenske in mu pele tisto lepo, nikoli izpeto pesem, ki jo je v svojem življenju tako rad poslušal. Čebelarji in njegovi najbližji smo izgubili vestnega in poštenega moža, ki ga bomo zelo pogrešali.

ČD Gornji Grad

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

**Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.**

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas od marca do novembra:
Pon., sre., pet. odprto od 9h - 13h, julij, avgust zaprto

Nudimo vam:

Voščene satnice AŽ, LR

**Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3**

**Drobni pribor, zaščitna
oprema za čebelarjenje**

Posode in točila za med...

**Sladkor in sladkorne
pogače, sirup za čebele,**

**kozarce za med,
pokrovčke s čebeljimi motivi,**

stekleničke za propolis,

**steklenice raznih oblik in
velikosti,**

**kartonsko in plastično
embalažo**

**Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!**

**GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net**

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Revija Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si

Spletna stran revije: www.czs.si/slovenskicebelar.php

Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

Elektronska pošta: urednik Marko Borko: marko.borko@czs.si - tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - poslovna sekretarka Barbara Dimc: barbara.dimc@czs.si - predsednik Boštjan Noč: noch@czs.si

Tel.: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, Barbara Dimc: 041 370 409, Anton Tomec: (01) 729 61 02, Boštjan Noč: 040 436 512, uredništvo: (01) 729 61 14, Marko Borko: 051 637 204.

Kontaktne podatki Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Augustin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, vlado.augustin@czs.si, Katja Škerjanc Jurčević, spec. za ekonomiko: 040 436 513, katja.jurcevic@czs.si, Nataša Lilek, spec. za zagotavljanje varne hrane 040 436 514, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 517, tomaz.samec@czs.si, Janja Podlesnik, administrativna delavka, (01) 729 61 24, janja.podlesnik@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Augustin, Marko Borko, dr. Janez Grad, Janez Gregori, prof. biol., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Borut Preinfalk, dr. vet. med., Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med.

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2009 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 50 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 7 € za nečlane.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izraze v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

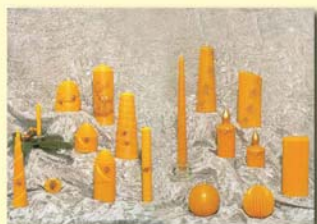
Priprava za tisk in tisk: Littera Picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6600, Tiskano: 24. 11. 2009

Revija Slovenski čebelar, ki jo izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Na voljo so brezplačni katalogi za modele za sveče.

Namenjen je topljenju starih voščin (ca. 20 satov). Zunanjo posodo kuhalnika lahko uporabljate tudi za razkuževanje čebelarkega orodja, opreme, naklad, okvirjev.

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
V **decembru** je trgovina ob sobotah **zaprta**.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: **04 251 94 10**, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

Velika izbira modelov za vlivanje sveč.

Logar®

Iščete praktično darilo?
Izberite med posodami za med, medico, vino, sok, žgane pijače, olivno olje...

NOVO

Kuhalnik voščin in korito za razkuževanje na plin

Imate težave s kristaliziranim medom?
Uporabite grelec za segrevanje medu!

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme v vrednosti nad 42 EUR priznamo čebelarjem z veljavno čebelarstvo izkaznico **4% popusta**.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.

APIS M&D®

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
16.00-18.00
ob sobotah 9.00-12.00

AŽ-PANJ 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PREDELAVA VOSKA V SATNICE
SAMO 0,75 EUR/KG

SATNIKI:
AŽ-VRTAN, LEPLJEN,
ZBIT 0,79 EUR /KOS
LR - STANDARD
LR 2/3

PRAŠILČEK
AŽ 5- IN 7-SATNI
7S - 57,40 EUR,
5S - 52,20 EUR

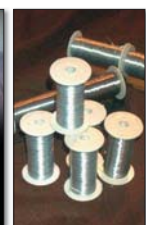
GRELCI ZA MED 179 EUR

KAČOVOSTNA RS-TOČILA
AKCIJSKA CENA 298 EUR

STANDARDNI LR-PANJ IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ
AKCIJSKA CENA 89,60 EUR

ŽICA ZA SATNIKE 250 g 4,5 EUR,
250 g CINK 2,2 EUR

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Vosek odkupujemo po 3,12 EUR za kilogram. ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR.

■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu, v zaprtih plastičnih vrečah, od 15. 11. 2009.

! SUPER AKCIJA !

SATNICE – AŽ-, LR-: 0,63 EUR

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

Cenjene stranke obveščamo, da smo se 1. 3. 2008 preselili na Opekarsko 16 na Vrhniki.